

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra bohemistiky

**Společná rozhlasová dramatika Petra Pýchy
a Jaroslava Rudiše s přihlédnutím k samostatné tvorbě
Petra Pýchy**

Collaborative radio dramas of Petr Pýcha and Jaroslav Rudiš
taking in to account the non-collaborative works of Petr Pýcha

Bakalářská práce

Tereza Bímová

Česká a francouzská filologie

Vedoucí práce: prof. PhDr. Lubomír Machala, CSc.

Olomouc 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci a vypracovala samostatně s využitím všech uvedených zdrojů a literatury.

V Olomouci dne.....

.....

podpis

Poděkování

Poděkování patří vedoucímu mé bakalářské práce, panu prof. PhDr. Lubomíru Machalovi, CSc., za odborné vedení práce, podnětné rady a cenné připomínky. Ráda bych také poděkovala Petru Pýchovi a Jaroslavu Rudišovi za spolupráci a poskytnutí rozhovoru a především děkuji všem svým blízkým za podporu.

Obsah

Úvod	5
1. Petr Pýcha	7
2. Jaroslav Rudiš.....	9
3. Společná tvorba Petra Pýchy a Jaroslava Rudiše	11
3.1 <i>Léto v Laponsku</i>	11
3.1.1. Komparace textové a rozhlasové podoby hry <i>Léto v Laponsku</i>	15
3.2 <i>Strange Love</i>	17
3.2.1 Komparace textové a rozhlasové podoby hry <i>Strange Love</i>	22
3.3 <i>Salcburský guláš</i>	23
3.3.1. Komparace textové a rozhlasové podoby hry <i>Salcburský guláš</i>	28
3.4 <i>Lidojedi</i>	29
3.5 <i>Podletí</i>	35
4. Samostatná tvorba Petra Pýchy	39
4.1 <i>Malá ryba</i>	39
4.2 <i>Víc než Paříž</i>	41
4.3 <i>Benzína Dehtov</i>	44
5. Komparace samostatné tvorby Petra Pýchy se společnou tvorbou s Jaroslavem Rudišem.....	49
Závěr.....	54
Anotace	57
Resumé.....	58
Seznam literatury	59
Příloha 1: Rozhovor s Petrem Pýchou a Jaroslavem Rudišem	64

Úvod

Předmětem bakalářské práce nazvané *Společná rozhlasová dramatika Petra Pýchy a Jaroslava Rudiše s přihlédnutím k samostatné tvorbě Petra Pýchy* bude analýza a interpretace jak společných rozhlasových her dvou českých autorů, – rodáků z Lomnice nad Popelkou, tak i analýza a interpretace Pýchovy samostatné rozhlasové dramatiky.

Společná rozhlasová tvorba Petra Pýchy a Jaroslava Rudiše započala v roce 2006 původně divadelní hrou *Léto v Laponsku*, po níž následovaly ještě rozhlasové hry *Strange love*, *Salcburský guláš*, *Lidojedi* nebo *Podletí*. Do samostatné rozhlasové tvorby Petra Pýchy řadíme hry: *Malá ryba*, *Víc než Paříž* a *Benzína Dehtov*.

Jedním z cílů předkládané bakalářské práce je přivést více pozornosti ke společné rozhlasové dramatice Jaroslava Rudiše a Petra Pýchy. Přestože Jaroslav Rudiš patří k předním představitelům současné české prózy a známé jsou též filmové adaptace jeho textů, rozhlasové hry vytvořené v tvůrčím tandemu s Petrem Pýchou, jenž píše rozhlasové hry i samostatně, zůstávají poněkud stranou. Naše reflexe bude především analyticko-interpretací, ale také kritická, pokusíme se za pomoci recenzních ohlasů identifikovat přínosy, nebo naopak slabiny těchto her. Jisté doplnění tvůrčího profilu Jaroslava Rudiše ale nebude cílem jediným.

V bakalářské práci se dále zaměříme na komparaci společné tvorby Petra Pýchy a Jaroslava Rudiše se samostatnou rozhlasovou tvorbou Petra Pýchy. V komparaci nás budou především zajímat společné prvky všech rozhlasových her, ať už se jedná o rozhlasové hry vytvořené pouze Petrem Pýchou, nebo oběma autory. Výsledkem těchto analýz a srovnání by mělo být vymezení základních rysů autorského stylu a metody Petra Pýchy a identifikace jeho přínosu do společné tvorby.

Úvodní část práce přinese také stručné životopisné a autorské představení Petra Pýchy a Jaroslava Rudiše. Následovat budou analýzy, interpretace a komparace jednotlivých rozhlasových her, ať už společných, nebo samostatných Pýchových. Zvláštní výklad bude věnován skutečnosti, že rozhlasové hry *Malá ryba*,

Víc než *Paříž*, ale i *Podletí* vznikaly se záměrem vytvořit nový žánr vytvořený a charakterizovaný Petrem Pýchou. Jedná se o tzv. žánr dramaloci neboli „drama s géniem loci“, jenž se vyznačuje tím, že nejdůležitějším prvkem rozhlasové hry je konkrétní místo, kde se příběh odehrává. Pozornost bude věnována také rozdílům mezi variantními podobami vybraných děl, jelikož rozhlasové hry *Léto v Laponsku*, *Strange Love* a *Salcburský guláš* původně vznikaly jako dramata¹ a až poté došlo k rozhlasové adaptaci. V dané souvislosti je nutno mít u dvou samostatně vytvořených titulů Petra Pýchy na vědomí, že *Benzína Dehtov* je původně rozhlasovou hrou, ale později byla Petrem Pýchou přepracovaná jako scénář k filmu *Úhoři mají nabito* v režii Vladimíra Michálka. Podobným způsobem pak vznikl scénář k filmu *Všechno bude* režiséra Olma Omerzu, a za nějž dostal Petr Pýcha Českého lva za rok 2018. V tomto případě však byla hra také napsána původně pro Český rozhlas pod názvem *Kafky na cestách*, ale nakonec jí byla odmítnuta pro nadměrné užití vulgarismů, což bylo hlavním iniciačním bodem pro přepracování hry na filmový scénář.²

Následně se zaměříme na ohlasy, tedy kritiky a recenze, těchto již zmíněných rozhlasových her a celkový pohled na to, jaké mají vlastně rozhlasová dramata psaná Petrem Pýchou samostatně nebo v tandemu s Jaroslavem Rudišem místo v současné české dramatické tvorbě, především té rozhlasové.

Poslední součástí této práce bude příloha obsahující rozhovor Petra Pýchy Jaroslava Rudiše o vzniku společné tvorby a o jejich vzájemné spolupráci.

¹ Dramata *Léto v Laponsku* a *Strange Love* byla nejprve inscenována na divadle a až později v rozhlase. U dramatu *Salcburský guláš* tomu bylo právě naopak. Ač je to hra původně divadelní, premiéru měla nejprve v rozhlase a až poté v divadle.

² SLÍVOVÁ, Hana. *Český rozhlas Vltava: Mám rád umazaný a odřený jazyk ulice, říká scénárista Petr Pýcha* [online]. ArtCafé, 2019 [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/mam-rad-umazany-a-odreny-jazyk-ulice-rika-scenarista-petr-pycha-7899432>

1. Petr Pýcha

Scenárista, držitel Českého lva za rok 2018, autor rozhlasových her, ale také fejetonů a povídek, Petr Pýcha se narodil v Mostu roku 1972. Téměř celý život žije se svou rodinou v Lomnici nad Popelkou, kde je mimo jiné zvoníkem, ale i včelařem. Především ale pracuje jako učitel českého jazyka a literatury a základů společenských věd na Gymnáziu Ivana Olbrachta v Semilech.

Vystudoval na Vysoké škole v Hradci Králové na pedagogické fakultě a krátce se věnoval studiu filmové vědy na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy.³

Jeho literárním debutem byla divadelní hra *Republiku za koně a fotbal*, za niž získal několik cen na přehlídkách nezávislého a amatérského divadla. Také je i autorem dramatu *Nastavená hra*.⁴ Po ní následovala společná divadelní a rozhlasová tvorba s Jaroslavem Rudišem, prolínající se s jeho samostatnou rozhlasovou tvorbou. Za Petrem Pýchou rovněž stojí dva filmové scénáře, konkrétně k filmům *Všechno bude* režiséra Olma Omerzu a *Úhoři mají nabito* v režii Vladimíra Michálka. Oba dva filmy vznikly na základě Pýchových rozhlasových her. Petr Pýcha momentálně připravuje nový film s názvem *Admin*, opět ve spolupráci s režisérem Olmem Omerzu.

Do samostatné tvorby Petra Pýchy spadá již zmíněný, jím vytvořený žánr dramaloci neboli „dramata s géníem loci“. Jedná se o krátké rozhlasové hry situované do konkrétních měst, jež jsou pro děj klíčová a bez nichž hra postrádá smysl. V těchto hrách nenalezneme hlubší psychologizaci postav, jelikož jsou příliš krátké a jde v nich primárně o prostředí než o postavy. Města hrají roli především svou historií, kulturou a vším, čím se vyznačují. Tudíž jsou pro posluchače tyto hry částečně i poučné. Petr Pýcha tento žánr vytvořil na popud dramaturgyně Kláry Novotné, která mu přinesla inspiraci v podobě trendu krátkých německých rozhlasových her, jež reagují na aktuální dění a hýbou společností. Mezi dramataloci spadají již dříve uvedené hry *Malá ryba*, *Podletí* a *Víc než Paříž*. Petr Pýcha

³ PÝCHA, Petr. Malé ryby. *Host*. Brno, 2015, 31(1), 106–109.

⁴ Dramaty *Republiku za koně a fotbal* a *Nastavená hra* se v této práci nezabýváme, jelikož se primárně soustředíme na rozhlasovou tvorbu.

v rozhovoru pro Trialogy B zmiňuje, že dopsal prozatím nezrealizované dramaloci z Nymburka s názvem *Poslední noc*.⁵

⁵ Trialogy B: Diskusní pořad Jakuba Kamborského. 21. *Trialogy B s Jaroslavem Rudišem a Petrem Pýchou* [online]. Praha 2, 2015 [cit. 2020-02-24]. Dostupné z: <https://trialogy.wordpress.com/2015/01/20/21-trialogy-b-s-jaroslavem-rudisem-a-petrem-pychou/1:33:20'–1:36:20'>.

2. Jaroslav Rudiš

Prozaik, scenárista, autor divadelních a rozhlasových her Jaroslav Rudiš se narodil roku 1972 v Turnově. Pochází z Lomnice nad Popelkou, ale v současné době pobývá především v Berlíně. Po maturitní zkoušce na gymnáziu v Turnově vystudoval na Pedagogické fakultě Technické univerzity v Liberci obor dějepis a německý jazyk. Po úspěšném zakončení studia žurnalistky pobýval na stipendijním pobytu v Curychu⁶ a v letech 2012–2013 byl hostujícím profesorem Siegfried Unseld na Humboldtově univerzitě v Berlíně.⁷

Vystřídal mnoho zaměstnání, od učitele a novináře přes manažera punkové kapely až po redaktora deníku Právo. Publikoval články též v mnoha známých českých časopisech, jako jsou Reflex, Labyrint Revue, Host, Přítomnost, ale i do německých novin Prager Zeitung.

Jaroslav Rudiš je především známý jako spisovatel. Jeho debutem byla kniha *Nebe pod Berlínem*, po níž následovaly romány *Grandhotel*, *Potichu*, *Konec punku v Helsinkách*, *Národní třída* nebo jeho poslední román *Český ráj*. Je ale také autorem písňím německy, jeho poslední vydanou knihou je *Winterbergs letzte Reise*. Ve spolupráci s Jaromírem Švejdíkem, známým pod pseudonymem Jaromír 99, vydal komiksový román *Alois Nebel*. Společně také založili skupinu Kafka Band, což je literárně-hudební projekt, v němž se proplétá němčina s češtinou, recitace se zpěvem, rock s popem, folkem a hospodským šramlem, a je primárně zaměřen na tvorbu Franze Kafky.⁸ Dalším projektem, na němž tentokrát Jaroslav Rudiš od roku 2007 spolupracuje s Igorem Malijevským, je literárně-hudební kabaret EKG, který pořádají společně s Divadlem Archa. Kabaret EKG je výjimečný tím, že každé představení je zároveň premiérou a i derniérou. Důležitou součástí kabaretu je

⁶ MALÁ, Zuzana. Jaroslav Rudiš. *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. 2008, 5. 8. [cit. 2020-04-28]. Dostupné z:

<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1374&hl=rudi%C5%A1+>

⁷ Siegfried Unseld profesorem. *Humboldt-Universität zu Berlin* [online]. 2019, 14. 04. [cit. 2019-10-26]. Dostupné z: https://www.slawistik.hu-berlin.de/de/unseld-professur/info?set_language=de

⁸ Kafka Band: Ankunft / Příchod / Arrival. *Jaroslav Rudiš* [online]. 2013, 9. 10. [cit. 2020-04-20].

Dostupné z: <https://jaroslavrudis.wordpress.com/2013/10/09/kafka-band-ankunft-prichod-arrival-2/>

především improvizace, komunikace s publikem a autorský přednes zcela nových textů současných spisovatelů.⁹

Za svou literární tvorbu obdržel Cenu Jiřího Ortena, cenu čtenářů Magnesia Litera a v Německu Usedomskou literární cenu a Cenu literárních domů.¹⁰

⁹ Scéna pro současné umění. *Divadlo Archa* [online]. [cit. 2020-04-25]. Dostupné z: <https://www.divadloarcha.cz/cz/performance/detail/51>

¹⁰ Jaroslav Rudiš—Bio. *Jaroslav Rudiš* [online]. [cit. 2020-04-23]. Dostupné z: <http://rudis.cz/about/>

3. Společná tvorba Petra Pýchy a Jaroslava Rudiše

3.1 *Léto v Laponsku*

Léto v Laponsku je rozhlasová hra Jaroslava Rudiše a Petra Pýchy z roku 2006, jež měla premiéru 5. prosince 2006 na rozhlasovém kanálu Vltava. Délka celé hry činí padesát pět minut. Dramaturgyní této hry je Kateřina Rathoutská, o hudební a zvukovou spolupráci se postarala Pavla Šénová, o záznam a střih Daniela Sochorová a mistrem zvuku je Tomáš Selhofr. Rozhlasovou úpravu obstarali oba zmiňovaní autoři společně. Režisérem hry je Petr Mančal.

Hra byla původně napsána jako divadelní a až poté došlo k vytvoření rozhlasové adaptace.

V hlavních rolích vystupují Jana Stryková v roli Lucie, Martin Mišička hrající postavu Leoše, Hana Maciuchová vystupující v roli Heleny, matky Leoše a roli jejího manžela Karla, Leošova otce – ztvárnil Jiří Ornest. Postavu Oriona namluvil Ivan Řezáč.¹¹

Hra *Léto v Laponsku* obdržela tuzemskou divadelní cenu Cenu Alfréda Radoka 2005 a Cenu Českého rozhlasu 3 Vltava. Byla uváděna na domácích scénách i ve Finsku.¹²

Příběh je zasazen do několika různých míst. Narativní přítomnost se odehrává v létě, na území Finska v Laponsku, kam se hlavní hrdinové Lucie s Leošem vypravili. Postupně se však vrací do svých vzpomínek, jež jsou klíčovou narativní linií příběhu. Čas ve hře probíhá retrospektivně, konkrétně zde probíhá analepse vnější, jelikož výchozím narativem této rozhlasové hry jsou momenty odehrávající se ve Finsku.

Postavy se během svých vzpomínek vrací na nejrůznější místa v České republice, například na Máchovo jezero. Tam se poprvé setkala Lucie s Leošem na

¹¹ HNILČKA, Přemysl. *Léto v Laponsku. Panáček v říši mluveného slova* [online]. 2006 [cit. 2020-01-29]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/rozhlasove-hry/5993-leto-v-laponsku-2006.html>

¹² Pýcha, Petr. *DILIA* [online]. [cit. 2020-01-30]. Dostupné z: <http://www.dilia.cz/index.php/3d/item/119-pycha-petr>

esoterickém kurzu Vesmírná terapie, pořádaném hlavním terapeutem Orionem. Další scény se odehrávají v hospodě nebo v bytě Leošových rodičů. Změny prostředí, tedy samotných scén i jednotlivých vzpomínek, jsou vždy doprovázeny pro ni příslušným, typickým ruchem nebo hudbou, umožňujícími posluchači vcítit se do prostředí děje.

Jedním z nejdůležitějších autorských cílů je, aby jazyk působil co nejautentičtěji. Postavy užívají nespisovný jazyk, vulgarismy, ale někteří, jako postava Oriona, Leoše a jeho matky, mluví též spisovně. Díky tomu dialogy působí velmi realisticky.

Pro rozhlasovou hru *Léto v Laponsku* je důležitá rovněž typizace postav.

Postava Leoše se jako jediná během celého příběhu vyvíjí. Leoš představuje typického třicátníka, jenž stále bydlí u svých rodičů a bez matky neudělá sám ani krok. To vše ale jen do okamžiku, než se objeví Lucie, jež mu je klíčovou změnou v doposud nalinkovaném a stereotypním životě. Leoš je v závěru hry poprvé v životě schopen postavit se rodičům a stát si za svým názorem. Některé povahové rysy má hluboce zakořeněné, a tak se k Lucii někdy chová jako jeho matka, která ho neustále kontrolovala:

„Leoš: Jsem věděl, že tady budeš, jednou jsem tě sledoval.

Lucie: Takže ty mě šmíruješ?

Leoš: Nešmíruju, kontroluju, já mám o tebe jenom strach.“¹³

Leoš je vždy milý, hodný, snaživý introvert, jenž si lepší modely letadel. V jistých věcech je trochu pomalý a téměř mimo: „Ale to je kafe, vy pijete kafe s kofeinem? [...] Vy kouříte? [...] A to máte nějaký cigarety bez nikotinu?“¹⁴ Žádná přítelkyně nikdy neprošla přes výběrové řízení jeho matky.¹⁵ Svou matku má rád a je si vědom, že jsou na sobě závislí. Nechce jí ničím ublížit, a tak jí raději odsouhlasí

¹³ PÝCHA, Petr; RUDIŠ, Jaroslav. *Léto v Laponsku* [rozhlasová hra]. ČRo 3 – Vltava, 5. 12. 2006, 33:13'–33:21'.

¹⁴ Tamtéž, 5:52'–6:23'.

¹⁵ RUDIŠ, Jaroslav a Petr PÝCHA. *Léto v Laponsku: divadelní roadstory o dlouhé cestě na sever*. Praha: Labyrint, 2006, str. 7.

vše, oč si řekne. Na Orionově kurzu Vesmírná terapie, kam Leoš svou matku doprovází, setkává i Lucii, která se tam ocitla náhodou.

Lucie je Leošovým opakem. Její život není ani z poloviny tak spořádaný jako ten Leošův. Je jí dvaadvacet let a pracuje v Náprstkově muzeu v oddělení severské kultury. Má dluhy za byt po své zesnulé matce a ty ji pronásledují na každém kroku. Nesnáší věci, které jí připomínají matku. Na rozdíl od všech ostatních postav jako jediná žije v tvrdé realitě života. Únikem z tohoto světa jsou pro ni Laponci. Miluje jejich kulturu a zvyky. Ví, co Laponci jedí, kouří, co slaví a kolik mají dětí. Sama sebe považuje za jednu z nich, ačkoli je to nemožné. Jejím snem je vydat se do Laponska k jezeru Inari a setkat se s noidem, laponským šamanem. Právě v Laponcích, jak se zdá, Lucie hledá náhradu za svou rodinu, již nikdy neměla. Hledá u nich naději a sílu začít nový život bez dluhů, kvůli nimž má problémy s exekutorem, o kterém nakonec vyjde najevo, že je Leošovým otcem. Když se Lucie ocitá v mezní situaci, svěřuje se Leošovi a objevuje díky němu cestu ze svých potíží a dluhů. Společně se vydávají stopem do Laponska k jezeru Inari. Lucie ztvárňuje silnou, nezávislou ženu. Od dětství je zvyklá se o sebe postarat, a ač je pro ni těžké žádat o pomoc, nakonec jí nezbývá nic jiného.

Leošův otec Karel má v příběhu dvě odlišné role. V roli exekutora hraje cynického, vulgárního hrubiána, jemuž však nejde pouze o peníze, Lucii vydírá, ponižuje ji a dává jí na výběr – buďto zaplatí, anebo s ním stráví víkend. Druhou rolí je otec a manžel, který nechce mít doma zbytečné problémy. Je rád, když dostane večeři a na oplátku s manželkou musí praktikovat Vesmírnou terapii a meditovat.

Jeho manželka Helena nezná jeho druhou roli, ví sice, že ji manžel podvádí, ale o jeho dalších špatnostech nemá ani tušení. Helena si žije ve svém světě esoteriky, kterým je až příliš ovlivněná, neustále se snaží být vyrovnaná, klidná a vše potřebuje mít pod dohledem, včetně svého syna. Svého terapeuta Oriona následuje na každém kroku a jeho myšlenky se jí až nezdravě dostávají do běžného života. Když spatří i malý nepořádek v Leošově pokoji, pronese: „Kdo má bordel na stole, má bordel i v duši.“¹⁶ Nicméně tato její hraná vyrovnanost je pouhou přetvářkou.

¹⁶ PÝCHA, Petr; RUDIŠ, Jaroslav. *Léto v Laponsku* [rozhlásová hra]. ČRo 3 – Vltava, 5. 12. 2006, 17:08'.

Jakmile ji něco znepokojí, má tendence reagovat až hystericky. Je zde poukázáno na dnešní dobu, která je plná falešných duchovních terapeutů, kteří mají velký vliv na své stoupence. Ve chvíli, kdy přichází problémy, nedochází k jejich vyřešení a ukazuje se, že tito lidé nejsou schopni pomoci ani sami sobě. Helena se sice snaží změnit svůj život k lepšímu, ale v závěru hry, kdy se Leoš postaví svému otci, jenž způsobil problémy v životě Lucie, se Helena zastává svého muže a je pohoršena vystupováním svého syna. Helena i Karel navenek vypadají, že vedou nešťastné manželství, ale v závěru se ukazuje, že jsou vlastně takto spokojení a dosavadní styl života měnit nechtějí. Jeden bez druhého nemůžou žít a oba zastupují typ lidí, jenž si bude na vše a vždy stěžovat.

Hra se zabývá především tématy vztahů, nejen milostných, ale i rodinných. Rovněž reaguje na nezralost dnešní generace mladých lidí. To vše popisuje s nadhledem a humorem, který není podán tak, aby posluchači považovali hru za komedii, mohou se však pobavit u stereotypních situací, jež jsou každému známé. Rozhlasová hra *Léto v Laponsku* se zabývá i vážnými tématy, jako jsou dluhy, exekuce a vyděračství. Rovněž v ní má velkou a důležitou úlohu téma esoteriky a meditace, jež je hrou spíše znevažováno, avšak rovněž s humorem:

„Karel: A co to vaše vesmírné centrum? To bude jako penzion nebo hotel?

Orion: Nemyslím si, že záleží na funkci prostoru, důležitá je především jeho atmosféra. [...] Místo musí být především energeticky čisté, žádné vysavače pozitivního záření. [...] Naším cílem je budovat vesmírné centrum hlavně zevnitř – srdcem.“¹⁷

Literární verzi této hry kritizoval Roman Sikora v recenzi pro Literární noviny 23/2006, v níž uvedl: „Hra *Léto v Laponsku* Jaroslava Rudiše a Petra Pýchy byla nedávno oceněna hned dvěma prestižními cenami, a ač to u dramatických textů není běžné, téměř záhy knižně vydána. Víc než čímkoli jiným je to důkazem naprosté ztráty soudnosti grémií porotců, nejspíš již zcela ztrativších přehled o tom, co je to

¹⁷ Tamtéž, 38:03'–38:52'.

kvalitní a inspirativní divadelní text.¹⁸ S touto recenzí si dovolíme nesouhlasit, jelikož hra pod povrchem příběhu odkrývá zajímavá témata, ukazuje život plný klamů a částečně pro nás představuje i zcela odlišnou kulturu. Toto tvrzení můžeme podložit jinou recenzí, například od Lucie Koukolíčkové, jež také hodnotí drama namísto rozhlasové hry a ve své recenzi uvádí: „Hra však ve skutečnosti obsahuje mnohem více poselství, než se na první pohled může zdát. Konkrétně pro mladého diváka, který se teprve začíná orientovat v životě a postupně se zbavuje idealistických představ dětství a závislosti na rodině, je zdrojem mnoha námětů k zamyšlení.“¹⁹ Dále je v recenzích zmiňováno například i to, že samotné Laponsko ve hře nehraje velkou roli. Je pouze jakýmsi symbolem cesty a svobody: „Stejně tak by se mohlo jednat o Tibet, severní Čechy nebo jinou zemi,“ uvedla Lucie Koukolíčková.²⁰

3.1.1. Komparace textové a rozhlasové podoby hry *Léto v Laponsku*

Knižně hra *Léto v Laponsku* s podtitulem *divadelní roadstory o dlouhé cestě na sever* vyšla v nakladatelství Labyrint roku 2006. Téhož roku vznikla i rozhlasová adaptace.

V porovnání textové podoby s rozhlasovou si můžeme všimnout několika menších, ale důležitých odlišností.

Zatímco nám rozhlasová podoba všechny postavy a jejich charakteristiku znázorňuje po částech během celého děje, knižní zpracování hned v incipitu uvádí charakteristiku jednotlivých postav. Ačkoli již zmíněný incipit knihy mnohé prozrazuje, stále se jedná o drama, charakteristika postav v textové podobě hned v úvodu je tudíž zcela namístě. Může to ovšem zapříčinit čtenářovo ochuzení o napětí, jež hra vytváří.

¹⁸ Redaktor. Jaroslav Rudiš a Petr Pýcha: *Léto v Laponsku. Severské listy* [online]. 2006, 10. 6. [cit.2020-04-28]. Dostupné z: <https://www.severskelisty.cz/knihy/knih0125.php>

¹⁹ KOUKOLÍČKOVÁ, Lucie. *Léto v Laponsku (divadelní roadstory. Vaše Literatura* [online]. 2009, 2. 8. [cit. 2020-04-28]. Dostupné z: <https://www.vaseliteratura.cz/dejiny-literatury/315-letu-v-laponsku>

²⁰ Tamtéž.

Další drobnou odlišnost můžeme pozorovat u pojmenování osob. V textové podobě je postava Leošova otce pojmenována pouze jako „muž/Leošův otec“, zatímco v rozhlasové adaptaci je její jméno Karel. To, že má ve hře dvojí roli, zjišťujeme na rozdíl od knižního textu až v druhé polovině hry, jelikož do té doby Jiří Ornest vystupuje pouze v roli exekutora.

Drama *Léto v Laponsku* se od ostatních knižních dramát svou stylizací neliší. Skládá se ze sedmi dějství, z nichž se některá dělí na několik dílčích výstupů. Jednotlivá dějství se vzájemně prolínají, tudíž se jedná o retrospektivní kompozici, jež zůstává zachována i u rozhlasové adaptace.

V rozhlasové podobě dochází k několika nepatrným změnám od psané podoby, především se tyto změny týkají výplňkových slov, ale i převedení scénických poznámek do mluvené podoby, díky čemuž je rozhlasová hra pro posluchače lépe představitelná. Nedochází tedy k pozměnění hlavní myšlenky a na dojmu a celkovém vyznění textu se také nic nemění.

V rozhlasové hře nicméně chybí výstup s názvem „*interview na podzim*“, fiktivní rozhovor s hlavními postavami. Můžeme to považovat za další nahlédnutí do nitra postav. Pozorujeme, jak se jednotlivé postavy vyvíjí po předešlých událostech. Postavám jsou kladeny otázky, například: „Jaké teď mezi sebou máte vztahy? Co se vám vybaví, když se řekne léto v Laponsku? Co si myslíte o Lucii, Leošovi, apod.“²¹ O toto doplnění jsou však posluchači ochuzeni. Ve své podstatě však z odpovědí postav na otázky zjišťujeme, že jejich vývoj probíhá doposud ve stejném duchu jako v celé hře. Matka stále věří ve Vesmír, následuje Oriona a řídí se jeho vírou, manželovi odpustila, protože ví, že se navzájem potřebují. Otec se ospravedlňuje a tvrdí, že Leošovi vlastně prověřil, zda mu Lucie bude věrná. Svého syna stále považuje za nešiku, ale jak říká: „Tak kdybych si moh vybrat, tak bych si za syna asi vybral někoho jiného. Problém je, že ne všechno si v životě můžete vybrat.“²² Se vším ve svém životě je smířený. Leoš by se rád i po tom všem, co se stalo, více stýkal s rodiči, což ale Lucie nechce. Leoš je však stále idealista, myslí si, že otec už nikdy

²¹ RUDIŠ, Jaroslav a Petr PÝCHA. *Léto v Laponsku: divadelní roadstory o dlouhé cestě na sever*. Praha: Labyrint, 2006, str. 81–84.

²² Tamtéž, str. 84.

neudělá nic podobného a že se z Lucie stane rodinný typ. Svou budoucnost jasně vidí s Lucií. U Lucie přetrvává nenávist k otci Leoše, má pocit, že z Leoše udělala alespoň částečně „chlapa“ a v budoucnu by ráda vytvořila laponské centrum, kde bude pořádat kurzy čtení, meditace, vaření nebo přírodního léčení, což dostala za úkol od svého noida. Oproti ostatním postavám, se Orion v interview vyjadřuje až na závěr, kdy sděluje své poselství: „Astrální dálnice je nekonečná.“²³

Závěrečné interview na podzim obohatí celkový dojem ze hry a situaci odlehčí, jelikož rozhlasová hra, i když nese prvky humoru, na posluchače zapůsobí spíše dramaticky.

3.2 *Strange Love*

Rozhlasová hra *Strange Love* nahraná roku 2008 je v pořadí druhou společnou hrou autorské dvojice Petra Pýchy a Jaroslava Rudiše. Jak už bylo zmíněno, *Strange Love* patří mezi hry původně divadelní, z nichž poté byla vytvořená rozhlasová verze.

Na divadelních prknech měla premiéru 9. března roku 2007 v Činoherním studiu Ústí nad Labem.²⁴ Pro Český rozhlas 3 – Vltava tato rozhlasová hra poprvé zazněla 5. června 2008 a její délka činí šedesát minut.²⁵

Rozhlasová hra *Strange Love* znamenala pro Jaroslava Rudiše a Petra Pýchu první spolupráci s režisérem Alešem Vrzákem, jenž po této zkušenosti režíroval všechny jejich další společné rozhlasové hry. Rozhlasovou úpravu a dramaturgii hry *Strange Love* měla na starosti Kateřina Rathoutská.

V hlavních rolích účinkují Igor Bareš jako Ludvík, Vilma Cibulková jako Milena, Matěj Hádek v roli Michala, Jana Stryková v roli Vandy a Ladislav Potměšil jako Jaromír. Dalšími účinkujícími jsou Barbora Poláková, Václav Neužil a Zdeňka

²³ Tamtéž, str. 87.

²⁴ Činoherní studio Ústí nad Labem: *Strange Love*. I-DIVADLO.CZ [online]. Thaleia [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/divadlo/cinoherni-studio/strange-love>

²⁵ HNILÍČKA, Přemysl. *Strange love. Panáček v říši mluveného slova* [online]. 2008, 2. 6. [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/rozhlasove-hry/10925-strange-love-2008.html>

Sajfertová.²⁶ Přemysl Hnilička na webu Panáček v říši mluveného slova výstižně okomentoval roli Igora Bareše: „Jeho ‚první a poslední fanoušek DM v Československu‘ ukazuje, že Bareš je schopný zahrát stoprocentně jakoukoli roli; dokáže mluvit jako depešák, hýkat jako depešák, zpívat jako depešák – kdybyste tu kapelu v životě neslyšeli, po poslechu tohoto hereckého výkonu o ní víte všechno.“²⁷

Název hry *Strange Love* koresponduje s písní *Strangelove* od skupiny Depeche Mode, jejíž historie a tvorba jsou hlavním tématem této hry. A právě tato píseň hudebně doprovází celou rozhlasovou hru. *Strange Love* v překladu znamená podivná láska a označuje tak nejeden vztah v této hře.

Děj je zasazen do současnosti a odehrává se během dvou říjnových dnů v lesním hotelu Družba.

Kompozice hry je chronologická, jen začátek hry je odlišný oproti jiným společným hrám těchto autorů. Hru uvádí a jednotlivé postavy stručně představuje jedna z nich, konkrétně Ludvík: „Hele hele hele, tak já sem Dave, teda jako Ludvík Dave a tohle je black story, kterou sepsal Petr Pýcha a Jára Rudiš, de fakt vo hodně, de vo krále DM²⁸, chápete? Kdo to asi bude, Milena v kůži, jinak úča z gymplu, Michal, blbeček přes kopírky, Vanda, zdravotní sestřička, co miluje černou nebo Jaromír, ten folkovej mimoň. Já myslím, že to stejně budu já, první David Gahan v Československu, ta story má fakt skvělej název.“²⁹ Ludvíkovo označení této hry jako black story koresponduje s podtitulem knižní podoby, který zní *Černá komedie o prvním a posledním fanouškovi Depeche Mode v Československu*. Prvním a posledním fanouškem skupiny Depeche Mode je právě postava Ludvíka. Ten po celou dobu čeká na svého nejlepšího přítele Gora, jenž v příběhu sice nevystupuje, ale díky Ludvíkovi víme, že s ním stál u zrodu fanklubu Depeche Mode v Československu. Ludvík se v posledních vteřinách hry dovídá, že Gora po cestě na

²⁶ HNILIČKA, Přemysl. *Strange love*. *Panáček v říši mluveného slova* [online]. 2008, 2. 6. [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/rozhlasove-hry/10925-strange-love-2008.html>

²⁷ Tamtéž.

²⁸ Soutěž o krále největšího fanouška skupiny Depeche Mode.

²⁹ PÝCHA, Petr; RUDIŠ, Jaroslav. *Strange Love* [rozhlasová hra]. ČRo 3 – Vltava, 9. 3. 2008, 0:07'–0:32'.

chatu srazil vlak a poté pronese: „Byl jsem první a poslední David Gahan v Československu.“³⁰

Ve hře je velkou měrou využita nespisovná čeština. Spisovný jazyk je přítomný také, například u uvaděčky a pořadatelky soutěže³¹ Claudie Hilgert, ale též u postav Jaromíra a Mileny nebo moderátora soutěže. Hra obsahuje i vulgarismy, v první řadě u postav Ludvíka nebo Michala. Především jsou zde ale užity slangové výrazy, například: „depešák“ ve smyslu fanoušek kapely Depeche Mode, „deska“ označující vinylovou desku, ale i CD. Rovněž slovo „prachy“ ve významu peněz. Rozhlasová hra však obsahuje i mnoho anglických výrazů, např.: „No smoking, no smiling.“ Užity jsou také anglicismy: „banjo, folk, job“.

V průběhu hry je vysvětleno, podle čeho vznikl název kapely Depeche Mode: „Správná odpověď je, Ludvíku, za c – módní aktuality. Podle francouzského časopisu, který se jmenoval právě Depeche Mode.“³²

Posluchače celou hrou provází satirické pojetí soutěže o krále největšího fanouška skupiny Depeche Mode, jež poukazuje a reaguje na divácky oblíbené televizní soutěže, jako je například Chcete být milionářem? Autoři nicméně parodicky reagují i na televizní seriál Velmi křehké vztahy: „Trošku mi to připomíná, jak jsme točili VKP[sic], ta pouta. Výborná parta jako tady, tam byla Ladka, Otík, Danča Morávků. No zdravím tě, Danko. Honza Kačer, my mu teda říkáme táta advent, no každý rok uvádí ty adventní koncerty [...] bez maskérky nenatočíte ani záběr, nejde o ty šminky a pudřenky, jde o to, co vyzařují, ta jejich aura.“³³

Významnou roli má ve hře myšlenka stárnutí a vyrovnání se s tímto problémem, jenž se dotýká nás všech. Toto téma, na principu kontrastu, ztvárňují dvě hlavní ženské postavy – Milena a Vanda. Zatímco pětáctýřicetiletá Milena odporuje myšlence přibývajících let, dvaadvacetiletá Vanda k tomu přistupuje poněkud lhostejně. Vanda vykazuje určitou spokojenost a vyrovnanost s tím, jaká je.

³⁰ PÝCHA, Petr; RUDIŠ, Jaroslav. *Strange Love* [rozhlasová hra]. ČRo 3 – Vltava, 9. 3. 2008, 59:07’.

³¹ Soutěž o krále největšího fanouška skupiny Depeche Mode.

³² PÝCHA, Petr; RUDIŠ, Jaroslav. *Strange Love* [rozhlasová hra]. ČRo 3 – Vltava, 9. 3. 2008, 30:38’.

³³ Tamtéž, 42:16’–42:51’.

Snaží se svým laxním přístupem motivovat Milenu, aby se za svůj věk nestyděla a naopak ho přijala:

„Milena: Taky to budeš řešit, holčičko, taky budeš chtít zůstat mladá.

Vanda: Ale stárnout je normální, ne?

Milena: To se ti říká ve třidvaceti.

Vanda: Ve dvaadvaceti.

Milena: Tak vidíš, už v tom taky jedeš. Ty si myslíš, že nebudeš mít povislý prsa? Do deseti let, holčičko.

Vanda: Ale já je klidně budu mít povislý. Třeba se to někomu bude líbit a bude mě mít rád. To se vám nikdy nestalo?³⁴

Ačkoli se Vanda v jistých věcech zdá vyrovnaná, ve vztahu s Michalem tomu je právě naopak. Jediné, co mají společné, je kapela Depeche Mode, z níž je Michal naprosto unešený. Vanda hledá své priority jinde, k Michalovi se chová chladně a o kapelu přestává jevit zájem:

„Asistentka: Váš vztah ke kapele?

Vanda: Vlastně už ani nevím.³⁵

Vztahy jsou ale ve hře částečně pojaté i komicky, například se snaží nastavit zrcadlo stereotypním párům a reagují na časté ženské domněnky: „Michal: Nepřestanu, takže tě nemiluju, takže tě podvádím, to chceš zase slyšet, ne?“³⁶

Z rozhlasové hry *Strange Love* vyčnívá několik témat. Vztahy mezi lidmi různých věkových kategorií, myšlenka duševní nezralosti, ukázaná na postavách Ludvíka a Michala. Oba touží po výhře v soutěži I love Depeche Mode, protože pro ně tato kapela znamená styl života. Na soukromé vztahy jim nezbyvá čas. Ludvík žádný vztah nemá, možná se bojí nějaký navázat a život samotáře mu vyhovuje.

³⁴ PÝCHA, Petr; RUDIŠ, Jaroslav. *Strange Love* [rozhlasová hra]. ČRo 3 – Vltava, 9. 3. 2008, 37:43'–38:05'.

³⁵ Tamtéž, 6:17'.

³⁶ Tamtéž, 14:03'.

Před lidmi má masku „tvrdáka“. Michal sice přítelkyni má, ale jejich vztah postrádá empatii. U Michala se chvílemi projevují sympatie k asistentce Claudii, ale Vandu to nechává chladnou. V průběhu hry dává Vanda Michalovi ultimátum – buď ona, nebo vítězství v soutěži. Michal se rozhodne v soutěži pokračovat a vyhraje.

Dalším motivem je hledání smyslu skutečného života, jenž se částečně dotýká všech postav. Vanda přichází na to, že kapela DM ani Michal ji nedělají šťastnou. Milena je učitelka a má stejné zájmy jako její syn Michal. Snaží se být neustále mladší a zaměřuje na to veškerou svoji pozornost. Jaromír hledá svůj smysl života a své štěstí ve vztahu s Milenou, je ochotný se kvůli ní naučit všechny informace o kapele, jen aby na ni udělal dojem. Na to ovšem Milena nereaguje. Ludvík má svůj smysl života, jak už bylo řečeno, v kapele, ale když v soutěži neuspěje a prohraje, jeho životní ambice se ve vteřině rozplynou. Pokud jde o zbylé postavy – moderátory soutěže, ukazuje se, že jejich život se až příliš zabývá nesmyslnými seriály a soutěžemi. Více než v realitě žijí mimo ni. Autoři se snaží poukázat, že to, co pro nás může mít velkou důležitost, se může ve vteřině vytratit, a proto by se lidé měli soustředit na to, co je v životě skutečně důležité.

Ivan Němec ve své recenzi s názvem *O podivných vztazích v podivné soutěži* pro Týdeník Rozhlas 27/2008 uvedl: „Autorům ‚černé komedie o posledním fanouškovi Depeche Mode v Československu‘, jak zní podtitul *Strange Love*, nelze upřít, že umějí dobře napsat postavy. Dokáží využít různé stylové vrstvy jazyka, včetně nejrůznějších slangových výrazů a opakujících se jazykových klišé způsobem, který živé charakteristice figury významně poslouží. S tím souvisí i jejich smysl pro zachycení detailu, komediální nadsázku, vtip, ironii a sebeironii, schopnost vykreslit spíše dílčí situace a scény na úkor celku. V průběhu dramatu totiž poutají více jednotlivé obrazy než celek.[...] Na straně druhé však stále čekáme, kudy se bude hra ubírat dál, kam vyústí *Strange Love*, ona podivná láska a podivné vztahy. Určitý pohyb nastává v dramatu až v poslední třetině, když jsme předtím takřka čtyřicet minut vnímali pouze jednotlivé scény, v jejichž nepřetržitém sledu se skrývá nebezpečí, že se posluchač na okamžik ‚vypne‘ a pak se v proudu začne topit.“³⁷

³⁷ NĚMEC, Ivan. O podivných vztazích v podivné soutěži. *Týdeník Rozhlas* [online]. 2008 [cit. 2020-04-28]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/rozhlasove-hry/10925-strange-love-2008.html>

V reakci na Ivana Němce si dovolíme tvrdit, že posluchač, jenž je zároveň fanouškem skupiny Depeche Mode, si u této hry „vypnout“ nedovolí. Hra ho svým tématem pohltí a nepustí. V případě, že pro posluchače je kapela Depeche Mode nic neříkající, by mohl mít ze začátku problém se do tématu zaposlouchat. Nicméně díky práci režiséra Aleše Vrzáka je předpoklad, že posluchače hra zaujme, vyšší, jak ve své recenzi poté potvrdí i sám Ivan Němec.

3.2.1 Komparace textové a rozhlasové podoby hry *Strange Love*

Knižní drama *Strange Love* nese již výše zmíněný podtitul *Černá komedie o prvním a posledním fanouškovi Depeche Mode v Československu*. Drama vzniklo v roce 2007.

Co se týče provedených úprav v rozhlasové podobě oproti původnímu textu, dochází k daleko větším změnám, než jak tomu bylo u rozhlasové hry *Léto v Laponsku*.

Drama se dělí do dvanácti výstupů, přičemž osm z nich je označeno názvem hala a čtyři názvem terasa. Ke každému názvu je doplněno příslušné číslo výstupu.

U rozhlasové hry jsou některé promluvy postav zkráceny a je v ní vynechaná jedna série soutěžních otázek v prvním kole soutěže. V psané verzi se více rozepisuje psychologie postav a jejich životy. Například Vanda se v jednom rozhovoru s Milenou svěruje ohledně svého soukromého života a hovoří i o svém předešlém vztahu.

Co se týče postav v dramatu, Michal má neustále potřebu vše fotit, například sebe a Vandu, ale fotí se i s asistentkou Claudií a ustavičně říká slova pozpátku: „Avodohaj anilzmrz.“³⁸ Oproti rozhlasové hře se v dramatu Michal s Claudií nakonec políbí. Další změna se týká Jaromíra, jenž po nevydařeném pokusu získat Milenu zmizí a do finále soutěže dorazí na poslední chvíli, to už se ale všichni obviňují, kdo

³⁸ PÝCHA, Petr; RUDIŠ, Jaroslav. *Strange Love*. DILIA, Praha, 2007, str. 61.

nese za jeho zmizení vinu, přičemž Jaromír s klidnou hlavou vysvětlí, že se zapomněl v lese.

Velmi zásadní odlišností je poslední scéna. V knižní podobě je poněkud dramatická, když Ludvík zdrcený prohrou přinese několik lahví alkoholu, začne vše polévat a škrtat sirkami. Zbabělý Michal neudělá nic, Jaromír se mu snaží sirky vzít, ale nakonec situaci do rukou vezme Milena, sirky Ludvíkovi vytrhne a dá mu facku. V rozhlasové hře se Ludvík pouze rozčiluje, všem nadává, Milena už se neudrží a dá mu facku. Je v ní také popisováno, jak z Ludvíka sundají černou koženou bundu, symbol kapely Depeche Mode, který se v tu chvíli bez ní cítí nahý. Zůstává pouze ona jeho podstata. Poté, co se dozví o smrti svého přítele Gora, si bundu opět oblékne. Je sice znovu depešákem, ale tentokrát černá bunda symbolizuje smutek.

Knižní verze daleko více upřednostňuje již zmiňované téma nezralosti a plýtvání času prostými soutěžemi. Jedná se o tragikomickou hru, přičemž v knižní podobě je oproti rozhlasové více zdůrazněná tragická stránka příběhu.

3.3 Salcburský guláš

Rozhlasová hra *Salcburský guláš* je třetí společnou hrou autorské dvojice Petra Pýchy a Jaroslava Rudiše. Nahraná byla v roce 2009.

Světová premiéra této hry proběhla už v srpnu roku 2009 v rámci programu pro „unavené oči“ na Mezinárodním filmovém festivalu Fresh Film Fest v Karlových Varech.³⁹ Ač byla napsána původně jako hra divadelní, premiérově byla uvedena 1. října 2009 na Českém rozhlase 3 – Vltava. Její stopáž činí čtyřicet sedm minut.

Režisérem hry je Aleš Vrzák a dramaturgem je Martin Velíšek. Účinkujícími jsou Bořivoj Navrátil v roli Otty Němce, Josef Somr v roli Ladi Káry, Martha Isoová

³⁹ HNILIČKA, Přemysl. Panáček v říši mluveného slova. *Salcburský guláš* [online]. 2009 [cit. 2020-03-07]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/rozhlasove-hry/24684-salcbursky-gulas-2009.html>

v roli pečovatelky Kláry a postavu moderátorky kulturní rozhlasové stanice namluvila Barbora Štěpánová.⁴⁰

Kompozice celé hry je chronologická a příběh probíhá v rámci jednoho dne. Děj se po celou dobu odehrává v bytě Ottý Němce v Brně, ale Ottův vztah k městu a jeho historii není příliš kladný: „Mě zajímá Enquist. [...] A on nemusel žít tady, za ostatními dráty v Brně.“⁴¹

Jazyk ve hře je převážně spisovný, ale neopomíjí ani nespisovnou češtinu, například u postavy Kláry: „Dobrej pane Němec, jsem nevěděla, že máte návštěvu. Sem se lekla, protože vypadal jako pohřebák, takovej černej.“⁴² Vulgarismy jsou použity pouze okrajově: „[...] I tím se salcburský guláš odlišuje od všech ostatních podgulášů, kurva, Otto.“⁴³

V této hře několikrát zazní vážná hudba. Úvod a závěr hry doprovází Dvořákova *Slovanská rapsodie*. Ve zvukovém podkresu hry je slyšet moderátorka rozhlasové stanice, která zmiňuje například spisovatele Bohumila Hrabala. Režisér Aleš Vrzák u různých prostředí pracuje s lidskými smysly, tak jako i v dalších svých rozhlasových hrách. V jedné části hry například v popředí slyšíme dialog mezi Ottou a Ladou, ale na pozadí hry můžeme zaslechnout i hlas Kláry, která hovoří z další místnosti, prostředí bytu tak působí velmi autenticky. Pozoruhodný je v této rozhlasové hře moment, v němž vystoupí moderátorka rozhlasové stanice a uvede rozhlasovou hru, již právě coby posluchači slyšíme: „A ještě krátké nahlédnutí do našeho večerního programu. V půl desáté uvedeme premiéru původní rozhlasové hry *Salcburský guláš*, která vypráví současný příběh o křivdách a odpuštění dvou stárnoucích mužů. Pojdme si poslechnout krátkou ukázkou.“⁴⁴

⁴⁰ VRZÁK, Aleš. Český rozhlas Dvojka. *Jaroslav Rudiš, Petr Pýcha: Salcburský guláš* [online]. 2019, 28. 4. [cit. 2020-03-07]. Dostupné z: <https://dvojka.rozhlas.cz/jaroslav-rudis-petr-pycha-salcbursky-gulas-7800855>

⁴¹ PÝCHA, Petr; RUDIŠ, Jaroslav. *Salcburský guláš* [rozhlasová hra]. ČRo 3 – Vltava, 1. 10. 2009, 9:57'–10:13'.

⁴² Tamtéž, 13:58'.

⁴³ Tamtéž, 34:46'–34:55'.

⁴⁴ Tamtéž, 18:12'–18:35'.

V úvodu do děje vstupují dvě hlavní postavy, Otto a jeho dlouholetý přítel Laďa. Oba dva již jsou v důchodu a jako každý rok se opět sešli, aby si tradičně uvařili svůj oblíbený salcburský guláš. Recept si Otto přivezl ze Salcburku v roce 1968. A stejně jako každý rok proti sobě také vytahují staré křivdy.

Otto Němec je starý, nevděčný, zahořklý muž, který se neustále zabývá minulostí. Špatně se vyrovnává se vším, co je moderní a nehodlá se přizpůsobovat. Stále používá pevnou linku a březový šampón. Rád se pyšní tím, že je jediným učitelem hry na harfu ve střední Evropě: „A kdyby nebylo Enquista, Josteina Enquista z Bergenu v Norsku, tak v celé Evropě.“⁴⁵ Nesnáší zdobněliny a je rozhořčen, kdykoli ho přítel osloví Otíku. Celý den netrpělivě vyčkává na telefonát z rozhlasu, kam má podat stručnou recenzi na Verdiho operu *La Traviata*. Otto je perfekcionista, potrpí si na to, aby byl slušně a vhodně oblečený při svém projevu do rádia i přesto, že je doma pouze se svým přítelem a nikdo jiný ho pozorovat nebude. Z telefonátu s dcerou vyplývá, že jeho vztahy s rodinou, ale i obecně s ostatními lidmi, nejsou zvláště přívětivé a jeho repliky jsou často nedůtklivé. Otto je velmi kulturně založený člověk, má doktorát a potrpí si na určitých pravidlech, správném vyjadřování a na dochvilnosti především. Je velmi sobecký, když jeho pečovatelka Klára opět dorazí o něco později, i přesto, že k tomu má tentokrát pádný důvod, důvody ho nezajímají. „Máte zpoždění o celých dvaatřicet minut. [...] Milá slečno, mě nezajímá, jestli je někomu špatně nebo ne. Mě zajímá to, že jste tu opět nebyla včas.“⁴⁶

S Ottou není rozumná řeč ani ve chvíli, kdy přichází na řadu konverzace o ženách, jelikož ještě Laďovi neodpustil, že mu v sedmnácti letech přebral dívku, s níž se nakonec i oženil. „O své ženě – a na tom jsme se, Laďo, domluvili – tady mluvit nebudeš. [...] Tvoje žena měla být moje žena, Laďo.“⁴⁷

Otto neumí přiznat chybu, vždy se pokouší určitým způsobem sám sebe ospravedlnit, byť se jedná třeba o takové banality, jako je přesolení salcburského guláše. „Musí to být mírně přesolené, i tím se salcburský guláš odlišuje od všech

⁴⁵ PÝCHA, Petr; RUDIŠ, Jaroslav. *Salcburský guláš* [rozhlasová hra]. ČRo 3 – Vltava, 1. 10. 2009, 9:46'.

⁴⁶ Tamtéž, 17:00'–17:13'.

⁴⁷ Tamtéž, 8:05'–8:15'.

ostatních podgulášů. Salcburk, Solnohrad.“⁴⁸ Byl třikrát ženatý a mile vzpomíná pouze na svou poslední ženu Ludmilu, jež mu připomínala vlastní matku. Stále mu ale leží na srdci Laďova žena Vlasta. Při bouřlivé hádce s Laďou dostává Otto mrtvici. V tu chvíli však zazvoní telefon. Volají z rádia, aby si vyslechli Ottův příspěvek. Otta se Laďovi nakonec omluví a za všechno poděkuje. Je ale příliš slabý, přemáhá se, během mluvení upadá s největší pravděpodobností do bezvědomí. Z rozhlasové hry však konec není příliš jasný. Když Otto kolabuje, Laďa bere sluchátko a dořekne příspěvek do rádia místo Otty. Hra končí a z celkové atmosféry hry vyplývá, že Otto kolaps nepřežil.

Laďa je vdovec a také mužem v letech, je stejně uzavřen do své minulosti jako Otto. Byl dobrovolným hasičem, ale přál by si být hercem. „Já chtěl být všechno, jenom ne hasič.“⁴⁹ Od počátku hry působí sympatičtěji než Otto, životem proplouvá s větší pokorou a klidem, na pečovatelku Kláru je milý, a dokonce o ní jeví zájem. Když s Ottou začnou řešit otázku minulosti, skončí to vždy stejnými výčitkami. Vyčítá mu, že kvůli němu nedokončil střední školu a že musel pět let pracovat v dolech:

„Laďa: Že si proti mně tehdy zvedl ruku.

Otto: Ano, ano, tradiční intermezzo s rukou. [...] Já ji nezvedl proti tobě, Laďo. Já ji zvedl za sebe. [...] Říct v roce padesát dva, že je Stalin kurva, to mohl jenom blbec.“⁵⁰

V Laďovi se postupně probouzí zlost na Ottu. Při nevhodné poznámce o své ženě Vlastě Laďa dostane vztek. Hádky zajde tak daleko, že Laďa zničí Ottovu milovanou harfu. Úplně ztratí kontrolu nad sebou samým a chce, aby se všem omluvil, i jemu. V okamžiku, kdy Otta kolabuje, zazvoní telefon z rozhlasu. Laďa se konečně uklidňuje a cítí lítost. Snaží se Ottu znovu postavit na nohy a pomoci mu s vysíláním, má špatné svědomí, a tak se snaží mluvit, jako kdyby se nic nestalo. I přesto všechno, co se mezi nimi událo, se zdá, že Laďa má svého přítele rád.

⁴⁸ Tamtéž, 10:55’.

⁴⁹ PÝCHA, Petr; RUDIŠ, Jaroslav. *Salcburský guláš* [rozhlasová hra]. ČRo 3 – Vltava, 1. 10. 2009, 36:36’.

⁵⁰ Tamtéž, 26:06’–26:32’.

Hra *Salcburský guláš* se podstatně liší svými prvky od ostatních rozhlasových her těchto dvou autorů. Dílo se především zabývá tématem vyrovnání s totalitním režimem, na což reaguje i Přemysl Hnilička ve své recenzi *Je to náš gulášek. Tak si jej snězme* z října 2009: „Na modelovém příkladu kolaborujícího harfenisty a pro nepatrnou větu vězněného ex-studenta (tady se maně připomene motiv z Kunderova *Žertu*) ukazují autoři na problém současné společnosti, která také zamlžuje, odsunuje a oddaluje nepříjemné vzpomínky na minulost a která by nejraději všechno „spláchla“ a zapomněla.[...] *Salcburský guláš* je však funkční, i když si odmyslíme tyto politické konotace.“⁵¹

Ve hře nechybí prvky komiky, ačkoli jsou přítomné minimálně, a spíše než komické, jsou tyto promluvy úsměvné: „Víš, že já jsem v Rakousku nikdy nebyl? O nic jsi nepřišel, Laďo. Rakousko dalo světu jen tři věci – Mozarta, Haydna a salcburský guláš.“⁵² Celkově hra nabývá vážného dojmu a nutí k zamyšlení. Dalším přítomným tématem jsou vztahy mezi lidmi. Přátelství, jež je v této hře téměř celoživotní, a i přesto, že je plné křivd a částečně i potlačované nenávisti, stále trvá. Svoji roli ve hře hraje samota a strach z ní, jelikož ani jedna z postav nechce dožít zbytek života v samotě. Možná právě proto se Laďa snaží do poslední chvíle zůstat klidný, aby tím nezpůsobil konec přátelství a život v osamocení. Konec hry, kdy se sobě postavy omlouvají, je důkazem toho, jak silné je jejich přátelství. Důležitým motivem je i zamyšlení se nad vlastní existencí, nad pomíjivým životem, příliš krátkým na to, abychom se v něm neustále zaobírali minulostí.

V prvních dvou třetinách má tato hra pomalejší tempo. Postavy vzpomínají a vaří salcburský guláš, avšak i přesto je pro nás hra stále poutavá. Během toho si vytváříme k postavám vztah a poznáváme je. Postavu Otty, oproti jeho příteli Laďovi, vnímáme negativně. Nicméně v poslední třetině hra získává překvapivě rychlý spád, který vyústí v nečekaný a zároveň i smutný konec. V závěrečné části se změní náš pohled na vnímání postavy Otty.

⁵¹ HNILIČKA, Přemysl. *Je to náš gulášek. Tak si jej snězme. Panáček v říši mluveného slova* [online]. 2009, 2. 10. [cit. 2020-04-27]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/nazory-a-komentare/24683-je-to-nas-gulasek-tak-si-jej-snezme.html>

⁵² PÝCHA, Petr; RUDIŠ, Jaroslav. *Salcburský guláš* [rozhlasová hra]. ČRo 3 – Vltava, 1. 10. 2009, 3:12'.

Petr Pavlovský v recenzi pro Divadelní noviny 17/2009 s názvem *Rozhlas – Dialog s minulostí* poněkud výstižně shrnuje tuto hru následující výpovědí: „Společné vaření guláše je prostě jakousi ‚tlustou čarou za minulostí‘, která je ovšem znovu a znovu prorážena náhodnými konfrontacemi.“⁵³

3.3.1. Komparace textové a rozhlasové podoby hry *Salcburský guláš*

Drama *Salcburský guláš* vyšlo v nakladatelství Labyrint roku 2010 a nese podtitul: *Gurmánský příběh o chutích minulosti, které ovlivňují současnost*. Dělí se do tří obrazů a kompozice rozhlasové adaptace byla dodržena podle knižní předlohy.

Provedené úpravy v rozhlasové podobě s ohledem na původní text jsou podobné jako u rozhlasové hry *Strange Love*. Většina úprav se týká pouze zkrácení původního textu a vypuštění některých řečových aktů, k čemuž dochází v několika částech knihy. Rozdíly mezi divadelní a rozhlasovou podobou se pokusíme vystihnout srovnáním dvou textových podob spojených se stejnou situací.

Úryvek č. 1

„OTTO: Jakou si mám vzít? Modrou nebo červenou? Modré by dal přednost Debussy. Červené Ravel. Věnoval ji celou jednu rapsodii, což ale dnes již nikdo neví.

LAĎA: Ukaž? Já myslím, že tobě padnou oba. Debussy i Ravel. Ale ještě bych se nestrojil. Jestli na sraz vyrazíme v půl pátý, máme času...

OTTO: Já se taky nestrojím na sraz. Já ostatně ještě vůbec nejsem přesvědčen, jestli na nějaký sraz třídy z obecné školy půjdu.“⁵⁴

Úryvek č. 2

„Otto: Tak jakou si mám vzít kravatu? Modrou nebo červenou?

⁵³ HNILIČKA, Přemysl. Panáček v říši mluveného slova. *Salcburský guláš* [online]. 2009 [cit. 2020-04-27]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/rozhlasove-hry/24684-salcbursky-gulas-2009.html>

⁵⁴ PÝCHA, Petr; RUDIŠ, Jaroslav. *Salcburský guláš*. DILIA, Praha, 2007, str. 9.

Lada: Kvůli mně se takhle parádit nemusíš.

Otto: Já se taky neparádím kvůli tobě. Oblékám se, protože mám živý vstup do vysílání. Především jsem byl na Verdiho Traviatě, budu o tom mluvit.⁵⁵

Na těchto dvou úryvcích si můžeme všimnout mnoha odlišností. První úryvek odpovídá knižní podobě a druhý rozhlasové adaptaci. I když se jedná o tutéž situaci, rozhovory v ní se poněkud liší. Z druhé ukázky si můžeme také všimnout toho, že postavy o srazu třídy vůbec neuvažují, i toto bylo v rozhlasové adaptaci pozměněno. Obdobným způsobem bylo provedeno i několik dalších úprav. Většinou v textu ale zůstává zachovaná původní myšlenka, v této situaci se jedná hlavně o výběr kravaty, ale zbytek textu už je pozměněn.

V knižní podobě je i navíc zmíněný problém s alkoholismem jak u Otty, tak u Ladi. V rozhlasové hře je tato problematika nastíněna pouze u postavy Ladi, jenž se v průběhu hry po vypití několika sklenek vína dožaduje dalších. Dále je v dramatu přímo zmíněn fakt, že obě hlavní postavy jsou vdovci, ale rozhlasová hra si opět hraje pouze s náznaky této informace, především opět u Ladi. U Otty není jasné, zda se s manželkou rozvedli nebo zda zemřela.

Úpravy nejsou natolik zásadní, aby mohly změnit celkovou myšlenku hry. Čtenář i posluchač tak nepřijde o hlavní témata a myšlenky díla.

3.4 Lidojedi

Hra *Lidojedi* je první původně rozhlasovou hrou autorské dvojice Jaroslava Rudiše a Petra Pýchy, podle níž až později vznikaly četné divadelní adaptace.

Rozhlasová hra byla natočená roku 2011 a 27. září téhož roku měla i svou rozhlasovou premiéru na Českém rozhlasu 3 – Vltava, tentokrát však v rámci cyklu

⁵⁵ PÝCHA, Petr; RUDIŠ, Jaroslav. *Salcburský guláš* [rozhlasová hra]. ČRo 3 – Vltava, 2009, 4:47'–5:04'.

Vinohradská 12. Délka rozhlasové hry činí padesát jedna minut a jedenáct vteřin. V roce 2012 tuto hru vydal Radioservis na CD.⁵⁶

Rozhlasová hra *Lidojedi* reprezentovala Českou republiku na festivalu Prix Italia a získala druhou cenu v soutěži Prix Bohemia Radio 2012.⁵⁷

Režisérem této hry je Aleš Vrzák, dramaturg je Martin Velíšek a za hudbou stojí Ladislav Železný.

Účinkujícími jsou Oldřich Kaiser jako farář, Tatiana Vilhelmová v roli Báry, Jan Dolanský v roli Martina, Václav Neužil jako Ondřej, roli ministranta zahrál Kryštof Hádek, postavu Karla namluvil Oldřich Vlach a roli Dalibora Šmejce zahrál Lukáš Hlavica. Dále hrají Petr Adler, Naděžda Mečířová, Tomáš Vacek, Tomáš Pergl, Jana Fišerová a Jaroslav Plesl.⁵⁸

Hra je rozdělena na tři části a celý děj probíhá během několika zářijových dní. Příběh se odehrává na několika místech v Praze. Například v kostele, v kanceláři cateringové společnosti, v restauraci, v autě, u řeky anebo na skládce. Autoři se ve svých rozhlasových hrách často zmiňují o svých rodných městech, jež jim jsou blízká, a výjimku netvoří ani hra *Lidojedi*, ve které jsou zmíněna města Lomnice nad Popelkou či Jilemnice.

Děj této hry je oproti jiným časově složitější. Probíhá retrospektivně, konkrétně se jedná o vnější analepsi. Vycházíme z dějové linie odehrávající se v narativní přítomnosti pojednávající o příběhu faráře, který zoufale shání peníze na opravu kostela. Druhá dějová linie vypráví o cateringové firmě Mlsný Jack, jež dostane jedinečnou a velmi neobvyklou nabídku, aby na grilovací akci Dalibora Šmejce zařídila „člověčinu“ za finanční obnos tři miliony korun. Obě dějové linie se prolnou v okamžiku, kdy na dveře kostela zabouchají členové Mlsného Jacka se svým zraněným přítelem a žádají pomoc od faráře jakožto bývalého lékaře. Dějové

⁵⁶ HNILIČKA, Přemysl. *Lidojedi. Panáček v říši mluveného slova* [online]. 2010, 1. 12. [cit. 2020-03-19]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/rozhlasove-hry/44216-lidojedi-2010.html>

⁵⁷ Pýcha, Petr. *Dilia* [online]. Praha [cit. 2020-03-19]. Dostupné z: <http://www.dilia.cz/index.php/3d/item/119-pycha-petr>

⁵⁸ HNILIČKA, Přemysl. *Lidojedi. Panáček v říši mluveného slova* [online]. 2010, 1. 12. [cit. 2020-03-19]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/rozhlasove-hry/44216-lidojedi-2010.html>

linie jsou od sebe odděleny režisérským střihem, za pomoci specifické melodie. Tato rozhlasová hra je od ostatních her této autorské dvojice odlišná svým neobvyklým tématem a složitější strukturou, jež posluchače zaujme postupným odkrýváním minulosti. Hra tak posluchači poodhaluje všechna fakta, jež utváří celou hru.

V rozhlasové hře *Lidojedi* je použit jak spisovný, tak nespisovný jazyk, vulgarismy jsou použity jen výjimečně. Využívány jsou i slangové výrazy, například slovo „meluzín“ ve významu milion.

Rozhlasová hra *Lidojedi*, bývá označována přívlastkem hororová komedie. Zda tomu tak skutečně je, už záleží na každém posluchači. Jeden z autorů, Petr Pýcha se k tomuto termínu vyjádřil v rozhovoru pro Český rozhlas Vltava následovně: „Jestli v té hře je něco hororového, tak to určitě nevyplývá z nějaké nadpřirozenosti, něčeho mysteriózního. Spíš jde o to, že ti naši hrdinové se dostanou do určité situace, která potom působí hororově. [...] Oni dostanou ďábelskou nabídku, která je právě do té hororové situace dovede. Ale pořád si myslím, že *Lidojedi* jsou v první řadě komedie.“⁵⁹ O tom, zda jsou *Lidojedi* v první řadě komedie, může leckdo pochybovat, protože vypjatá atmosféra hry a její stěžejní myšlenky, které se týkají amorální společnosti, svědčí o opak.

První scéna je doprovázená hudbou, v níž znějí hesla cateringové společnosti Mlsný Jack: „Jsme tu jenom pro Vás. Ugrilujeme Vaše sny.“⁶⁰ Úvodní scéna v posluchači vyvolává otázky způsobené telefonátem od miliardáře Dalibora Šmejce:

„Šmejce: Blíží se podzimní rovnodennost a my si se ženou tyhle dny rádi připomínáme, hlavně od doby, co jsme se vrátili z Nové Guineji, ale letos bychom to chtěli oslavit s našimi přáteli a chtěli bychom jim nabídnout nevšední, zcela původní zážitek. Takže, já bych si od vás objednal na třídvacátého září večírek, kde bychom tentokrát opékali člověčinu. Vidíte v tom, Báro, nějaký problém?

Bára: Ne ne, ani v nejmenším, pane Šmejci.

⁵⁹ VELÍŠEK, Martin. O hororové komedii *Lidojedi* s Petrem Pýchou: ptá se Petr Šrámek. *Český rozhlas Vltava: Archivní rozhovor z roku 2011 s Petrem Pýchou* [online]. 2011 [cit. 2020-03-27]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/jaroslav-rudis-petr-pycha-lidojedi-hororova-komedie-5036610>

⁶⁰ RUDIŠ, Jaroslav; PÝCHA, Petr. *Lidojedi* [rozhlasová hra]. Praha: Radioservis, c2012. 1. část, 0:43', 01:33'.

Šmejč: Samozřejmě, takže by se mi jednalo o samce, v každém případě zdravého, tak ve středním věku a odměna pro vás tři meluzíni. Můžeme se takhle domluvit?⁶¹

Báru jeho objednávka nijak nezaskočí, reaguje na ni jako na každou jinou.

Hra má poněkud otevřený konec a záleží na fantazii posluchače, jaký závěr si vyvodí. Jednou možnou a velice pravděpodobnou interpretací je ta, že farář ze zoufalství a nedostatku peněz na opravu kostela zabil všechny tři členy Mlsného Jacka, protože zjistil, že u sebe mají tři miliony. Na konci hry totiž farář jede v autě náležitým firmě Mlsný Jack, mluví se svým ministrantem a nadšeně mu vypráví o tom, že sehnal peníze na opravu kostela. Dalším faktem podporujícím tuto interpretaci je následný telefonát Dalibora Šmejce. Volá na číslo Mlsného Jacka, aby se ujistil, zda objednaná akce dopadne:

„Šmejč: Dobrý den, Báro, jak se máte? Nevyrušuju vás?

Farář: Ne.

Šmejč: Aha, to je pan Martin.

Farář: Jo.

Šmejč: Jen stručně, chtěl jsem se zeptat, jestli dneska všechno platí.

Farář: Jo.

Šmejč: Takže se bude grilovat?

Farář: Jo. Na plamenném meči.

Šmejč: To jsem rád.

Farář: Jo.

Šmejč: Já věděl, že je na vás spolehnutí. Skvěle, tak se těším.

Farář: Já taky.⁶²

⁶¹ Tamtéž. 1. část, 02:46"–03:44'.

Myšlenka kanibalství provází celou hru a je natolik absurdní, že posluchačům bude připadat naprosto uvěřitelná a reálná. Ukazuje, kam až jsou lidé schopni zajít, pokud jde o peníze. Z rozmaru zabít člověka kvůli masu nebo ze zoufalství zabít pro peníze na opravu kostela. Kromě kanibalství je ve hře velkou měrou přítomné téma víry a balancování mezi dobrem a zlem. Víru zprostředkovává farář, který sám často hřeší, například vydíráním nebo kouřením marihuany, a ze svých hříchů se zpovídá před sochou svatého Jana Nepomuckého. Díky tomu se vlastně cítí nevinný a je to pro něj naprosto v pořádku: „Tak vidíš, svatej Jane, Holandsko, tam je tohle povolený, prodávají to všude a víš proč? Protože vědí, že to zabírá na bolesti, na nechutenství, ekzémy, infarkty, mrtvice, alergie, Parkinsona a toho no, jo Alzheimer, co zas máš? [...] Vo trávě náš pán neřekl ani slovo.“⁶³ Ani zabití člověka pro něj, jak se zdá, nepředstavuje hřích. Právě naopak to celé považuje za úkol, jenž mu byl seslán z nebes a k jehož vykonání byl určen.

Postavy v této hře mají spíše sekundární úlohu. Na rozdíl od ostatních her se *Lidojedi* soustředí především na samotný děj. Ve hře je však nastíněno i téma rodiny, a to například i u postavy bezdomovce pana Fajgla, jenž je ochoten obětovat se, spáchat sebevraždu a své tělo poskytnout Mlsnému Jackovi. Když se tedy rozhodne svůj život ukončit, požaduje za to dvě stě tisíc pro své dvě dcery. Po obdržení peněz je dcerám předá a ony ho začnou zbožňovat. Tak je zde ukázáno, jakým měřítkem můžou být peníze pro to, jak si vážíme vlastní rodiny.

Hra jako taková pracuje s kontrasty, na jejichž hraně se postavy pohybují. Patří mezi ně kontrast dobra a zla, víry a ateismu, života a smrti, touhy a odporu, pomoci a přehlížení, prohnání a poctivosti nebo nemoci a zdraví. Co ale všem postavám schází, je sebereflexe.

Příběh dále ukazuje na nedostatky fungování společenského systému. Všichni tři členové cateringové společnosti jsou učitelé, již si tímto způsobem musí přivydělat, aby se užívali. Tím autoři poukazují na fakt, jak málo si společnost váží důležitých profesí – nejen učitelů, ale i lékařů, jak lze vidět na příběhu faráře.

⁶² RUDIŠ, Jaroslav; PÝCHA, Petr. *Lidojedi* [rozhlasová hra]. Praha: Radioservis, c2012. 3. část, 14:31'–15:10'.

⁶³ Tamtéž. 1. část, 06:04'–06:48'.

Samotný název díla *Lidojedi* neoznačuje pouze Dalibora Šmejce a jeho bohaté přátele, kteří chtějí ochutnat lidské maso, ale celou společnost a její nátlak, jímž lidstvo dohání k nemorálnímu chování. Nutí tři učitele přemýšlet o vraždě člověka, faráře donutí zabít tři lidi, bezdomovce málem nechá spáchat sebevraždu a to vše jen pro vidinu peněz. Z ani jedné z uvedených událostí žádná postava nemá výčitky svědomí, jelikož společnost připouští jiný hodnotový systém. To, co dříve bývalo nemorální, je nyní považováno za obvyklé či dokonce vhodné. Tuto hru můžeme z celé společné rozhlasové tvorby těchto autorů považovat za nejzdařilejší. Vyniká nejen svou stylizací, ale hlavně rozvíjí mnoho důležitých témat a myšlenek, jež se skrývají pod předním tématem hry, kterým je kanibalismus.

Na tuto rozhlasovou hru bylo napsáno mnoho kladných recenzí, na rozdíl od její divadelní inscenace. Například Renata Petříčková v recenzi *Lidojedi – syrová rozhlasová hra je odrazem dnešních dnů* z roku 2012 uvedla: „Syrové maso na titulní straně – vsutku originální přebal. Ovšem ještě syrovější je rozhlasová hra, která se zde skrývá. Tak syrová, že vám budou vstávat chlupy hrůzou. [...] Hrůzou z lidské zvrácené psychiky. Z moci peněz...“⁶⁴ Předěšlou citaci může doplnit názor Dominika Melichara, který však v roce 2017 v Divadelních novinách reagoval na divadelní inscenaci Činoherního studia z Ústí nad Labem: „Představení trvá téměř dvě hodiny, ale má takové tempo, že sotva někoho napadne podívat se na hodinky. Jenže pak přijde konec, v němž až v sakrální atmosféře dochází k něčemu jako zpovědi. Tempo se velmi zpomalí. Následovat má erupce. Ke katarzi však nedochází, a to i přes sugestivní farářovu deklamaci janovské apokalypsy. Postrádá-li ovšem inscenace dramatičtější závěr, rozhodně ve své úplnosti nepostrádá smysl a byla by chyba považovat ji jen za krutou komedii s šokujícím tématem.“⁶⁵ Tutéž divadelní inscenaci okomentovala také Jana Machalická v deníku Lidovky. Machalická hodnotí hru převážně kladně, ale částečně i kritizuje režii Natálie Deákové: „Deáková se evidentně snažila vybalancovat obě roviny textu – tu, která děsí svou amorálností,

⁶⁴ PETŘÍČKOVÁ, Renata. *Lidojedi – syrová rozhlasová hra je odrazem dnešních dnů*. *Vaše Literatura* [online]. 2012, 27. 4. [cit. 2020-04-27]. Dostupné z: <https://www.vaseliteratura.cz/pro-dospELE/2045-lidojedi>

⁶⁵ MELICHAR, Dominik. *Je libo člověčinu?* *Divadelní noviny* [online]. 2017, 3. 4. [cit. 2020-04-27]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/pycha-rudis-lidojedi-recenze>

dobře ukotvenou v současné realitě, i tu ironickou, která zároveň nic z předkládaného nebere vážně. Daří se jí to jen částečně, text je značně mnohomluvný, některé situace se zbytečně „rozpatlávají“, pár rychlejších stříhů by prospělo.“⁶⁶

3.5 Podletí

Podletí, pátá rozhlasová hra dvojice autorů Petra Pýchy a Jaroslava Rudiše vznikla v roce 2015 a 15. října téhož roku byla poprvé uvedena na Českém rozhlasu 3 – Vltava. Délka hry činí třicet pět minut.⁶⁷

Režisérem rozhlasové hry *Podletí* je Aleš Vrzák, dramaturgyní Klára Novotná, zvukový design zajistil Ladislav Železný, za hudbou stojí Ivan Boreš, Michael Socha a Michael Piloušek. Využity byly skladby od Antonia Vivaldiho a Františka Jiráčka.

Hlavní roli Františka Jiráčka nejmladšího ztvárnil Leoš Noha, členy kapely Táborka namluvili Václav Neužil II. a Jaroslav Plesl. Postavu Ladislava Mizery si zahrál Luděk Sobota a o role dvou moderátorů provázejících posluchače celou hrou se postarali Jiří Lábus jako Stanislav Brož a Jakub Žáček jako Zdeněk Chalupský.⁶⁸

Podletí je hra poměrně krátká, ale o to dynamičtější a pro posluchače zajímavější. Její kompozice je chronologická. Děj se odehrává na podzim během několika dní, jeho převážná část přitom probíhá pouze v rámci jednoho dne. Příběh je zasazen do města Lomnice nad Popelkou.

Ve hře se používá jak spisovná, tak nespisovná čeština, jejíž nemalou část tvoří vulgarismy, jimiž je zobrazena přirozená mluva některých postav. V příběhu se objevují slangové výrazy, například samotný název hry *Podletí* je slangovým výrazem

⁶⁶ MACHALICKÁ, Jana. RECENZE: Zdravý lidský samec na gril v Ústí. *Lidovky* [online]. 2017, 7. 5. [cit. 2020-04-27]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/kultura/recenze-zdravy-lidsky-samec-na-gril-v-usti.A170505_122707_In_kultura_jto

⁶⁷ HNILČKA, Přemysl. *Podletí. Panáček v říši mluveného slova* [online]. 2015 [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/rozhlasove-hry/128437-podleti-2015.html>

⁶⁸ Petr Pýcha a Jaroslav Rudiš: *Podletí. ČRo Dvojka* [online]. 2016 [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: <https://dvojka.rozhlas.cz/petr-pycha-a-jaroslav-rudis-podleti-7486985>

pro páté roční období, jak vysvětluje Františkem Jiránkem nejmladším: „No podletí. Léto končí, ale podzim ještě není. Někdo říká babí léto, ale my, Lomničáci, říkáme podletí – to je od včelařů.“⁶⁹

Hlavní myšlenka hry spočívá v představení města Lomnice nad Popelkou a zobrazení její historie humornou, moderní formou. Posлуhač získává podrobnou představu o důležitých částech města, mezi něž patří lomnické náměstí, autobusové nádraží nebo lomnický zámek. Hra působí velmi autenticky a je třeba vyzdvihnout i herecké výkony.

Hra *Podletí* též vyzdvihuje výrobu, jež byla pro Lomnici nad Popelkou příznačná, především proslulé lomnické suchary a lomnické pivo. Slovy jedné z postav, moderátora: „[...] lomnické pivo, které svého času patřilo k nejlepším v celém mocnářství.“⁷⁰ Kromě toho hra poukazuje na významnou historii města spojenou s italským barokním hudebním skladatelem Antoniem Vivaldim.

Díky této hře zjišťujeme, že Antonio Vivaldi dedikoval své dílo *Čtvero ročních dob* hraběti z Morzinu, který Vivaldiho po určitou dobu finančně podporoval. Hrabě Václav z Morzinu dle příběhu pobýval na lomnickém zámku a roku 1724 poslal do učení k Antoniu Vivaldimu hudebně nadaného Františka Jiráka z Lomnice nad Popelkou.

František Jiránek, významný barokní skladatel z Lomnice nad Popelkou, narozený 24. července 1698, roku 1725 přivezl Morzinovi na zámek manuskript *Čtvera ročních dob* od Vivaldiho. Tento významný předek hlavní postavy hry Františka Jiráka nejmladšího, ale rovněž i jeho stejnojmenného otce, nás dostává k celé podstatě díla.

Celá hra je postavená na principu kontrastu, představuje dvě generace lidí. Jednu z nich zastupuje František Jiránek nejmladší, představitel mladé konzumní společnosti. Od svých předků se odlišuje zaměřením na metalovou hudbu namísto té klasické. Své hudební nadání projevuje ve vlastní metalové kapele Táborka. Pracuje v uhloskladu a hudba je pro něj koníčkem. Přesto je to právě on, kdo dopsal

⁶⁹ PÝCHA, Petr; RUDIŠ, Jaroslav. *Podletí* [rozhlasová hra]. ČRo 3 – Vltava, 15. 10. 2015, 22:00'–22:10'.

⁷⁰ Tamtéž, 12:23'.

a otextoval páté roční období – *Podletí*. Dle jeho informací už tehdy bylo součástí díla *Čtvera ročních dob*, bohužel ale došlo k požáru a páté období částečně shořelo. Jeho zaměření na metalovou tvorbu se projevilo i ve skladbě *Podletí*, která je dle textu hry pouze konzumní a nikdy nebude tak úspěšná jako *Čtvero ročních dob* od Vivaldiho. Tím autoři poukazují na dnešní spotřební společnost, jež dbá více na kvantitu než na kvalitu. František nejmladší ve své mluvě užívá nespisovný a vulgární jazyk a je tak v kontrastu se zástupcem druhé generace, Františkem Jiránkem starším. Jeho generace mluví spisovným jazykem a on sám je jako člen kapely Myslivečkovo kvarteto zástupcem klasické hudby. Toto kvarteto patřilo v 70. letech 20. století k evropské koncertní špičce a vystupovalo i s dílem *Čtvero ročních dob*. Právě tímto dílem chce kapela zakončit své veleúspěšné působení na hudební scéně, z čehož má být světová událost.

Téměř celým dějem hry nás provází dva moderátoři, kteří přijeli do Lomnice nad Popelkou za účelem odvysílání posledního koncertu Myslivečkova kvarteta. Moderátoři seznamují posluchače s historií postav hraběte z Morzinu, Antonia Vivaldiho a Františka Jiráka. Procházejí se po lomnickém náměstí, upozorňují na dění kolem a snaží se popsat atmosféru související s večerním koncertem, kde zazní skladba *Čtvero ročních dob*. Části náměstí jsou tematicky nazdobené pro každé ze čtyř období: „Podzim ze *Čtvera ročních období* nám připomínají zářivě žluté listy v srdci lomnického náměstí. A my teď pomalu kráčíme od horní ze dvou kašen k zámku, voda v kašně je chladivá, křišťálově čistá a s trochou fantazie nám evokuje jaro. [...] A já už se rozhlížím, jestli na lomnickém náměstí nevidím motiv, který by nám připomínal Vivaldiho léto. Ano, a je to radnice. Novogotická svítivě žlutá, která úplně rozsvěcuje celé náměstí. [...] Pokud jsme doposud postrádali čtvrtý a poslední motiv z Vivaldiho *Čtvera ročních období* – tedy zimu, já už ho vidím právě před sebou. [...] Pivovarští dělníci právě na zamrzlém rybníce lámou ledy.“⁷¹

František nejmladší se snaží splnit otcovo přání a dostat jeho odkazu. S Ladislavem Miserou, kolegou svého otce, zachraňují celou situaci okolo posledního vystoupení Myslivečkova kvarteta. Otec Františka nejmladšího dostává mrtvici, a nemůže tedy vystoupit. Koncert se nakonec vydaří, jelikož nikdo z diváků

⁷¹ PÝCHA, Petr; RUDIŠ, Jaroslav. *Podletí* [rozhlasová hra]. ČRo 3 – Vltava, 15. 10. 2015, 10:36'–12:20'.

neodhalí, že hlavním houslistou večera není František Jiránek, ale Ladislav Mizer. V samotném závěru hry, kdy se stále živě vysílá do rádia, promluví František nejmladší ke všem účastníkům koncertu: „Máme to za sebou, sežrali to i v Ženevě ty vole. Velký dík Láďovi Mizerovi, že to vzal za tátu, díky všem Lomničákům, že drželi hubu a neprokecli to.“⁷² Humor tak prostupuje téměř celou hrou.

Děj je postaven na reálných základech, opírá se o reálné historické události. Samotný posluchač netuší, do jaké míry je hra pravdivá a do jaké míry je fikcí, pokud si informace nedohledá. Toto tvrzení je možné podložit následující výpovědí Českého Rozhlasu Dvojka: „A minulost s přítomností i skutečnost s fikcí se mísí v jejich příběhu vsutku důmyslně.“⁷³ Intenzivnější prožitek může zažít posluchač, jenž zná město Lomnice nad Popelkou. Tato hra dokáže zaujmout především svým zábavným a moderním pojetím.

Mezi prvky, které odpovídají skutečnosti, patří popis města Lomnice nad Popelkou, postava hraběte Václava z Morzinu a jeho spojitost s barokním skladatelem Antoniem Vivaldim, jenž hraběti skutečně své dílo *Čtvero ročních dob* dedikoval. Ve hře zpodobněná postava Františka Jiráka je rovněž reálná. Skutečně byl zaměstnán u hraběte Václava z Morzinu a byl jím poslán roku 1724 do Benátek k Antoniu Vivaldimu.⁷⁴

⁷² Tamtéž, 29:32'–29:47'.

⁷³ ČRo Dvojka. Petr Pýcha a Jaroslav Rudiš: Podletí. *Český rozhlas Dvojka* [online]. 2016, 16. 10. [cit. 2020-04-28]. Dostupné z: <https://dvojka.rozhlas.cz/petr-pycha-a-jaroslav-rudis-podleti-7486985>

⁷⁴ Český hudební slovník osob a institucí: Jiránek, František. *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno, 2016 [cit. 2020-03-05]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=5858

4. Samostatná tvorba Petra Pýchy

4.1 *Malá ryba*

Rozhlasová hra *Malá ryba*, stejně jako dílo *Víc než Paříž* nebo *Podletí*, tvoří nový žánr tzv. dramaloci⁷⁵, a je tak první snahou o tento žánr.

Hra měla premiéru 4. července 2014 na Českém rozhlasu 3 – Vltava a trvá osmnáct minut.⁷⁶

Dramaturgyní hry je Klára Novotná, mistrem zvuku Radek Veselý, zvukovou spolupráci zajistil Ladislav Železný a celou hru režíroval Aleš Vrzák.

V hlavních rolích hráli Oldřich Kaiser jako Oldřich a Ondřej Vetchý jako taxikář Roman, jeho kamaráda Milana namluvil Leoš Noha. Roli moderátorky zahrála Patricie Strouhalová, reportérku a hlasatelku Jolka Krásná, roli reportéra Ľubomír Smatana. Zaznívají zde též další hlasy, jež patří Anně Suchánkové, Monice Timkové, Kryštofu Bartošovi, Danu Kranichovi nebo Christopheru Kenneth Johnstonovi.⁷⁷

Tentokrát nás hra přenesení do prostředí lázeňského města Karlovy Vary, jež není významné pouze svými termálními prameny, ale také Mezinárodním filmovým festivalem, který tvoří důležitou součást dějové linie této velmi krátké hry.

Děj probíhá chronologicky a odehrává se pozdě večer v několika hodinách v době, kdy v Karlových Varech probíhá filmový festival. „A protože podstatná část této hry se odehrává v jedoucím taxíku, vykročil inscenační tým spolu s herci opět ven ze studia. Natáčení proběhlo během studeného květnového odpoledne a večera v zahradě rozhlasové budovy v Karlíně.“⁷⁸

⁷⁵ Vizte kapitolu 1. Petr Pýcha

⁷⁶ HNILÍČKA, Přemysl. Panáček v říši mluveného slova. *Malá ryba (2014)* [online]. 2014 [cit. 2020-02-25]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/rozhlasove-hry/107456-mala-ryba-2014.html>

⁷⁷ NOVOTNÁ, Klára. Český rozhlas Vltava. *Petr Pýcha: Malá ryba. Ondřej Vetchý a Oldřich Kaiser v dramaloci z Karlových Varů* [online]. 2019 [cit. 2020-02-25]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/petr-pycha-mala-ryba-ondrej-vetchy-a-oldrich-kaiser-v-dramaloci-z-karlovy-varu-5024610>

⁷⁸ Tamtéž.

Název hry *Malá ryba* nám vysvětlí její úvod. „Kolem nás je to samá velká ryba. [...] My jsme malý ryby [...] malý neškodný ryby, my po nikom nejdem. Blbý český ryby ty vole.“⁷⁹ Hlavní postava, taxikář Roman vede dialog se svým kamarádem Milanem. Tímto úryvkem je postavami vyjádřena nespokojenost s tím, jaký vedou život a jak je s nimi zacházeno. Roman si chce vybit vztek a rozhodne se změnit dosavadní situaci únosem člověka, jehož považuje za ještě menší „rybu“, než je on sám. Na spáchání tohoto činu však nemá dost odvahy, a proto si musí dopomoci alkoholem.

Protagonista Roman je cholerik, což mu v životě působí nejen jeden problém. Nadměrně konzumuje alkohol, kvůli čemuž dostane výpověď ze zaměstnání. Velká spotřeba alkoholu je velký problém, trpí ale i nedostatkem peněz. Zároveň má pocit, že je vůči němu život nespravedlivý, v čemž ho ujišťuje i kamarád Milan. Je rozvedený, jeho dcera se ocitá v nemocnici a on ani neví proč. Přichází o práci a svou zlost si hodlá vybit. Myslí si, že když unese jednoho z bohatých účastníků filmového festivalu a pomstí se na něm, uleví se mu. Únos se mu podaří, ale následně zjišťuje, že unesl Oldřicha Kaisera, jehož on sám obdivuje. Připouští, že si ukousl příliš velké sousto: „Vy nejste žádná malá ryba.“⁸⁰ V ten okamžik se v něm probouzí dobrosrdečnost, jež je v něm skryta pod záští vůči okolnímu světu. Romanova laskavost však opět rychle mizí. Z ranních zpráv odhalíme, že v jednom z karlovarských taxíků zmizel Richard Gere. S největší pravděpodobností můžeme předpokládat, že taxík, v němž slavná osobnost zmizela, patří právě Romanovi.

Rozhlasová hra *Malá ryba* má otevřený konec. Posлуhačům se nabízí otázka, zda hru považovat za anekdotu, nebo za psychodrama. Atmosféra hry působí ponuře a nutí posluchače vžít se do role hlavní postavy a soucítit s ní. Scéna s únosem Oldřicha Kaisera a Richarda Gera může působit úsměvně, ale celkový dojem svědčí spíše o opaku.

Jakub Kamberský v recenzi pro Týdeník Rozhlas 31/2014 o této hře napsal: „V mé mysli bylo jméno Petra Pýchy nějaký čas tak trochu ve stínu Jaroslava Rudiše,

⁷⁹ PÝCHA, Petr. *Malá ryba* [rozhlasová hra]. ČRo 3 – Vltava, 4. 7. 2014, 1:40'–2:00'.

⁸⁰ Tamtéž, 12:19'.

a nutno dodat, že zcela neprávem. Pýcha totiž vlastní tvorbou dokazuje, že je zralým autorem. [...] V miniatuře *Malá ryba*, pojednávající o únosu na karlovarském filmovém festivalu, autor dokazuje, že i na malé ploše dokáže vystavět silné drama s komickými prvky.“⁸¹ Kamberský dále ve své recenzi vyzdvihl zvukový design Ladislava Železného, jenž celou hru nahrál v reálu, v automobilu. Sám Kamberský pak tvrdí, že vyslechl hru v autě: „Byl to velmi mimořádný prožitek, řekněme velmi iluzorní. [...] Bylo to natolik autentické, až jsem se musel přesvědčit, zda jsme do deště nevjeli i ve skutečnosti. O zvláštním účinku spojení zvuků reálného motoru s tím natočeným ani nemluvě.“⁸² Rozhlasová hra *Malá ryba* stejně jako dramataloci *Podletí* a *Víc než Paříž* jsou hry velmi zdařilé a i přes to, že jsou opravdu krátké, zanechávají v posluchačích silné dojmy. Tyto dojmy vyplývají především dynamikou a gradací děje.

4.2 *Víc než Paříž*

Dramaloci *Víc než Paříž*, natočené v roce 2016, mělo premiéru 29. ledna téhož roku na Českém rozhlasu 3 – Vltava v cyklu Kabinet. Délka hry činí šestnáct minut.⁸³

Dramaturgyní hry je Klára Novotná a o režii se postaral Jan Vejnar. V hlavních rolích se objevila herečka Pavla Beretová jako servírka Marta, Josef Somr v roli štamgasta Josefa a Petr Lněnička v roli Jirky. Dalšími účinkujícími jsou Zdeněk Melín, Petr Smyczek, Jan Vejnar a David Hamr.⁸⁴

Příběh této rozhlasové hry se odehrává ve městě Dobříš, jež „bývalo svého času víc než Paříž“, jak uvádí jedna z postav, Josef. Kompozice rozhlasové hry je

⁸¹ KAMBERSKÝ, Jakub. *Malá ryba v automobilu. Panáček v říši mluveného slova* [online]. 2014 [cit. 2020-04-28]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/rozhlasove-hry/107456-mala-ryba-2014.html>

⁸² Tamtéž.

⁸³ HNILIČKA, Přemysl. *Víc než Paříž. Panáček v říši mluveného slova* [online]. 2016, 25. 1. [cit. 2020-03-21]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/rozhlasove-hry/133942-vic-nez-pariz-2016.html>

⁸⁴ NOVOTNÁ, Klára. Petr Pýcha: *Víc než Paříž*.: Dramaloci z Dobříše. *Český rozhlas Vltava* [online]. 2016, 9. 12. [cit. 2020-03-21]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/petr-pycha-vic-nez-pariz-dramaloci-z-dobrise-5012139>

chronologická a celý děj se odehrává v městské hospodě, během jednoho horkého letního dne.

Jazyk hry je nespisovný, ale s vulgarismy se setkáváme minimálně. Zvukové pozadí hry se situuje do prostředí hospody, slyšíme tedy typický šum a ruch odpovídající atmosféře tohoto místa. Lze zaslechnout i rozhlasovou stanici, jež vysílá například písničku od známého českého písničkáře Xindla X nebo píseň od zpěvačky Marie Rottrové. To umožňuje posluchači snáze se přenést do prostředí dobříšské hospody.

Hlavní postava, Jirka, je na cestě domů do Nymburka. Kvůli poruše auta se zastavuje v dobříšské hospodě, kde se nakonec dovídá nové informace o svých kořenech. Živí se servisem bazénů. Jeho přítelkyně Renata ho však příliš šťastným nečiní, právě naopak. Z dialogů po telefonu, jež spolu vedou, je zřejmé, že jejich vztah dlouho nevydrží. Jirka nachází sympatie v servírce Martě. Marta je optimistická dívka plná energie a nadhledu. Díky ní Jirka zjistí, že je synem jednoho ze spisovatelů, který kdysi pobýval na dobříšském zámku. Za komunistického režimu sloužil zámek jako Domov spisovatelů: „Tady normálně žili. Zasloužilí národní spisovatelé, soudruzi umělci, laureáti.“⁸⁵ Celá tato informace vyplyne ze hry tak rychle, že mnozí posluchači ani nemusí zaregistrovat, čím je toto sdělení podloženo.

První informace, téměř hned ze začátku, tuto myšlenku uvozuje, když Jirka v rozhovoru s Martou zmíní, že zde jeho matka kdysi byla na internátu, než přišla před maturitou do jiného stavu. Druhá informace je daleko viditelnější. Jirka má spisovatelské sklony, jež u něho Marta objevila: „Vy byste to normálně moh dělat, [...] no jako psát. Spisovatel, normálně. I tak mhouříte oko, drbete se. [...] No malíčkem na spánku.“⁸⁶ Další indicií k nálezu jeho kořenů v Dobříši je i fakt, že Jirka zvládne z hlavy citovat nejrůznější básníky, což štangast Josef okomentuje následovně: „To má dneska hodně mladejch na Dobříši.“⁸⁷ Jenže Jirka tvrdí, že je z Nymburka a ne z Dobříše.

⁸⁵ PÝCHA, Petr. *Víc než Paříž* In: Kabinet [rozhlasová hra]. ČRo 3 – Vltava, 29. 1. 2016, 3:26'–3:33'.

⁸⁶ Tamtéž, 4:56'–5:08'.

⁸⁷ Tamtéž, 7:05'.

Štamgast Josef vypráví Jirkovi o tom, jak dělal zahradníka na dobříšském zámku v době, kdy tam přebývali spisovatelé, a chlubí se tím, že všechny spisovatele znal: „Kainara, Neffa, Majerovou, Nezvala, koho chcete ještě, Otčenáška, Drdu, ten tu zrovna bydlel na furt na šestnáctce s mramorovou vanou.“⁸⁸ Pan Josef však zdůrazní, že do Domova spisovatelů chodily i holky z internátu navštěvovat spisovatele. „A taky proto dneska chodí po Dobříši tolik talentovanejších lidí. Třeba tady Marta, [...] ta má mít po kom talent.“⁸⁹ V tuto chvíli si Jirka propojí všechny informace, jež během oběda dostal, a najednou je mu jasné, že i jeho matka chodila za jistým spisovatelem, jenž bude s největší pravděpodobností jeho otec. Jako klíčový se ukazuje příběh, který Marta vypráví o svém otci, jehož navštívila pouze jednou, a Jirkovi naznačuje, že se mu podobá. V jednu chvíli Marta začne citovat báseň, o níž poté pronese, že autorem je její otec: „Klouzá se, klouzá skluzavka, na ní černoušek a mulatka, [...] klouzájí se spolu, poprvé na Severním pólu.“⁹⁰ Pozoruhodný je též fakt, že v rozhovoru pro *Triology B* Petr Pýcha s Jaroslavem Rudišem hovoří o jejich společné počáteční tvorbě. Skládali básničky pod pseudonymem Jára Pýcha a tato, již výše zmíněná báseň, byla jednou z nich.⁹¹

Hra posluchačům naznačuje několik možných závěrů. První z nich je ten, že Jirkův otec je jedním ze spisovatelů, jenž kdysi na zámku pobýval. Druhým možným závěrem je, že jsou Jirka s Martou příbuzní, konkrétně nevlastní sourozenci. V čemž je ovšem problém, jelikož Jirka o Martu jeví zájem. Rozhlasová hra *Víc než Paříž* rozhodně posluchače nenechá v klidu a nutí je k zamyšlení nad tím, jak celý příběh vlastně končí.

Ve hře opět najdeme i naučnou část. Posluchači se mohou obeznámit s úryvky básní od básníka Vítězslava Nezvala, ale také mohou vyslechnout příběh o dobříšském zámku a Domovu spisovatelů, který je v základu založený na pravdivých informacích.

⁸⁸ PÝCHA, Petr. *Víc než Paříž* In: Kabinet [rozhlasová hra]. ČRo 3 – Vltava, 29. 1. 2016, 10:33'–10:46'.

⁸⁹ Tamtéž, 12:54'–13:13'.

⁹⁰ Tamtéž, 14:50'–15:03'.

⁹¹ *Triology B*: Diskusní pořad Jakuba Kamberského. 21. *Triology B s Jaroslavem Rudišem a Petrem Pýchou* [online]. Praha 2, 2015 [cit. 2020-02-24]. Dostupné z:

<https://trialogy.wordpress.com/2015/01/20/21-triology-b-s-jaroslavem-rudisem-a-petrem-pychou/>

Této hře nelze nic vytknout. Naopak je třeba ocenit nápaditou zápletku hry, jež nevyzrazuje jméno autora výše zmíněné básně a posluchače tak nutí přemýšlet nad tím, zda je autor básně fikční, či zda skutečně existuje.

4.3 Benzína Dehtov

Rozhlasová hra *Benzína Dehtov*, označovaná podtitulem *Černá komedie o životě hrou a hře o životě*, vznikla roku 2013 a premiéru měla o rok později, konkrétně 11. března na Českém rozhlasu 3 – Vltava. Hra trvá padesát tři minut. Dramaturgii *Benzíny Dehtov* zajistila Klára Novotná, zvukový design Ladislav Železný, mistrem zvuku je Radek Veselý a režisérem hry je Aleš Vrzák.⁹²

V hlavních rolích vystupují Ondřej Vetchý jako Robert, Hynek Čermák v roli Karlose, Martin Myšička jako Arny, Václav Neužil v roli Komára, Oldřich Kaiser jako Týfa a Pavla Beretová v roli Máji. Dále hrají Lukáš Hlavica, Miroslav Hanuš, Zdeňka Sajfertová, Otmar Brancuzský, Bohumila Dolejšová, Matouš Veselský, Kristýna Reichová, Karel Zajíc, Naděžda Fořtová-Hávová, Boris Hybner a Jana Knappová.⁹³

Petr Pýcha za tuto rozhlasovou hru získal druhé místo v literární soutěži o původní rozhlasovou hru vypsanou Českým rozhlasem u příležitosti oslav 90. výročí. Roku 2014 tato hra reprezentovala Českou republiku na festivalu Prix Italia a získala druhou cenu v soutěži Prix Bohemia Radio 2016.⁹⁴

Děj hry je situován do několika míst, nejčastěji do hospody Armagedon, dále do parku, domu, na zahradu, ale důležitým místem je čerpací stanice na Dehtově. „Režisér Aleš Vrzák při natáčení opět vykročil ze studia a řadu scén natáčel venku,

⁹² HNILÍČKA, Přemysl. *Benzína Dehtov. Panáček v říši mluveného slova* [online]. 2013, 31. 5. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/rozhlasove-hry/89304-benzina-dehtov-2013.html>

⁹³ Tamtéž.

⁹⁴ Pýcha, Petr. *DILIA* [online]. [cit. 2020-04-19]. Dostupné z: <http://www.dilia.cz/index.php/3d/item/119-pycha-petr>

v okolí karlínské rozhlasové budovy. Při realizaci se chodilo po parku se psem, jezdilo autem i na kole, a dokonce došlo i na únos autobusu...“⁹⁵

Jazyk v díle je převážně nespisovný, hojně jsou využité vulgarismy zejména u hlavních mužských postav. Ve hře se hovoří též spisovně, v rádiu nebo u vedlejších postav. Opět se využívají i slangové výrazy, například „buben“ ve smyslu těhotenského břicha, „prachy“ neboli peníze a „depka“ jako výraz pro depresi. Ve hře *Benzína Dehtov* je použit i francouzský jazyk, jenž zazní z rozhlasové stanice: „Vraiment un des points essentiels.“⁹⁶

Tato rozhlasová hra posluchače uvádí do děje poslechem rádia. Je slyšet několik různých stanic, jedna z nich ale informuje o přepadení: „K přepadení čerpací stanice došlo dnes, ve večerních hodinách, na Berounsku, ozbrojený pachatel si nejdříve vyžádal celou tržbu v hodnotě téměř osmdesáti tisíc korun, a následně na místě spáchal sebevraždu.“⁹⁷ Poté zazní režisérský stříh, jenž připomíná zvuk nenaladěného rádia, a přechází v novou scénu, v níž se poprvé setkáváme s hlavními postavami přímo v akci. Čtveřice přátel – Robert, Arny, Karlos a Komár – tráví svůj volný čas tím, že si hraje na policisty a označuje se jako URNA – Útvar rychlého nasazení. Mají veškeré vybavení, tudíž jsou k nerozeznání od skutečných policistů. Tímto způsobem připravili několik akcí s krycími názvy jako například operace Val, Heliport, Ženich, ale i *Benzína Dehtov*, jež nebyla původně plánovaná.

Struktura této hry je poměrně složitá, má retrospektivní kompozici, jelikož se neustále přítomnost prolíná s minulostí. Probíhá zde vnější analepse, narativní přítomností je scéna, v níž se URNA nachází v hospodě a vzpomíná na předešlé akce. Tím se posluchačům postupně odkrývá celý příběh. Podobně tomu bylo i v rozhlasové hře *Lidojedi*. Postupem času se hra dostává pouze do narativní přítomnosti a od tohoto momentu plyne dál. Hra začíná i končí poslechem

⁹⁵ Tvůrčí skupina literárně-dramatické tvorby. Petr Pýcha: *Benzína Dehtov*. *Český rozhlas Vltava* [online]. 2014, 11. 3. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/petr-pycha-benzina-dehtov-5045112>

⁹⁶ PÝCHA, Petr. *Benzína Dehtov* [rozhlasová hra]. ČRo 3 – Vltava, 11. 3. 2014, 0:22'. V překladu: Skutečně jedním z podstatných bodů.

⁹⁷ Tamtéž, 0:36'–0:47'.

rozhlasové stanice, v níž pokaždé zazní informace o sebevraždě – vždy se jedná o jiného muže, ale oba mají co dočinění s Útvarem rychlého nasazení.

Hlavní postavy – čtveřice URNA, jsou nevyzrálí muži ve středním věku, kteří uvízli v dětských letech a jejichž největší starostí je plánování další „zábavné“ akce. Mají problémy s prací, se ženami a později jsou sužováni i špatným svědomím. Život berou jako velkou hru, ovšem jen do chvíle, kdy se jim zkomplikuje akce na čerpací stanici. Původně si šli koupit jen pití, ale dorazili tam se zvoláním: „Policie české... a kurva, to je přepadení.“⁹⁸ Háček spočívá v tom, že pumpa je v té době doopravdy přepadena a celá akce nabírá na nervozitě a chaosu, až dojde k postřelení lupiče. Tato událost znamená konec pro URNA, ale jen do chvíle, než jeden z party, Komár, přichází s informací, že Týfa (lupič) střelbu přežil. Skončil na invalidním vozíku a členy URNA vydírá. URNA má Musilovi⁹⁹ ukrást miliony, jež má ukryté v podlaze. Operace opět končí střelbou a následným hlášením v rádiu: „Na Berounsku, kde proti sobě obrátil zbraň dvaapadesátiletý podnikatel, dlouhodobě podezíraný z hospodářské kriminality.“¹⁰⁰ I když se Musil skutečně postřelil sám, čtveřice z URNA se na jeho zabití podílela. Toto vyplyne z okamžiku, kdy URNA zjišťuje, že Musil ještě dýchá:

„Arny: Družstvo, máme problém.

Robert: Jenom žádný stopy, to zvládneme, v klidu, klid, musí po nás zůstat čisto.

Arny: Robiku, dejchá. [...]

Robert: Kurva, do prdele. Májo¹⁰¹, slyšíš nás, Májo? Doufám, že ti běžej vodposlechy, zavolej rychlou a toho mobilu se zbav a zmizte, slyšelas, Májo? Zmizte!“¹⁰²

Myšlenka o dospělých „chlapech“ hrajících si na tajnou policejní elitu může působit komicky, ale zároveň i tristně, pokud uvážíme, že neberou na vědomí až

⁹⁸ PÝCHA, Petr. *Benzína Dehtov* [rozhlasová hra]. ČRo 3 – Vltava, 11. 3. 2014, 14:29’.

⁹⁹ Bohatý podnikatel, kvůli němuž musel lupič Týfa přepadnout čerpací stanici.

¹⁰⁰ PÝCHA, Petr. *Benzína Dehtov* [rozhlasová hra]. ČRo 3 – Vltava, 11. 3. 2014, 52:31’.

¹⁰¹ Mája obsluhovala čerpací stanici, když byla přepadena lupičem Týfou, poté se ale podílela na přepadení milionáře Musila společně s URNA.

¹⁰² Tamtéž, 51:32’–51:55’.

katastrofální následky své „zábavy“. Ve hře se opět projevuje motiv nezralosti. Taktéž je v ní přítomné téma hledání smyslu života, jenž v tomto případě spočívá v operacích, jež pořádá URNA. Dále je zde i motiv užívání si života poněkud jiným způsobem, vynahrazovat si jinak prázdné životy a touha někam patřit, být součástí společenství. Na povrch vytanou i témata, jako je křehkost a nestálost života, například u postavy Týfy, jehož život se ve vteřině změnil, když byl donucen přepadnout čerpací stanici Musilem a skončil postřelený. Střelbu sice přežil, ale skončil na invalidním vozíku. Jeho život nabral úplně jiný směr. Ve hře je zobrazen i motiv odpuštění týkající se postavy Máji a Týfy. Mája obsluhovala čerpací stanici, byla v osmém měsíci těhotenství, když ji Týfa přepadl. Sama ho vyhledá, je schopná mu odpustit, jen chce vědět, proč to udělal.

Námět této hry částečně odpovídá skutečnosti, Petr Pýcha na tento motiv přišel ve vlaku: „Jel jsem z Lomnice nad Popelkou vlakem a někde za Novou Pakou vlak zastavil a do vagonu vstoupil voják v plné zbroji. Měl přilbu, neprůstřelnou vestu, automatickou zbraň. Procházel uličkou a vypadal, že někoho hledá. Byl to strašně nepříjemný pocit. Až do okamžiku, než si sedl a začal telefonovat. Říkal: Ty vole Karle, kde je Leoš, já jsem tady úplně sám, nemám ani trochu piva, doufám, že nastoupí v Ostroměři. V tu chvíli jsem si uvědomil, že si na vojáka jen hraje, a že není sám a je jich víc. Nicméně ten počáteční nepříjemný pocit se mi zakousl do zátylku a zůstal tam. S tím pocitem a vzpomínkou jsem pak začal pracovat a posunul to dál. Říkal jsem si, co kdyby si nehráli na vojáky, ale na Útvar rychlého nasazení? A co kdyby do těch svých her naprosto bezohledně, bez jakékoli empatie zatahovali nic netušící okolí?“¹⁰³

Na film *Úhoři mají nabito*, jež je adaptací této rozhlasové hry, poněkud negativně reaguje Tomáš Seidl pro on-line deník Aktuálně.cz. Seidl ve své recenzi srovnává rozhlasovou hru s filmem a výrazně upřednostňuje rozhlasovou hru: „Na rozdíl od rozhlasové hry snímek z tématu nedokáže vytěžit potenciál. [...] Michálkův film nefunguje ani jako tragikomické drama, ačkoli slibný námět by i takovou

¹⁰³ PŠENIČKOVÁ, Jana. Od psaní si odskočí rozmluvit zvon. Scénárista Úhořů vyhlíží Českého lva. *IDNES.cz/zpravodajství* [online]. 2019, 17. 3. [cit. 2020-04-17]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/liberec/zpravy/petr-pycha-scenar-scenarista-uhori-maji-nabito-vsechno-bude.A190315_161601_liberec-zpravy_jape

žánrovou polohu umožňoval. [...] Michálkova komedie *Úhoři mají nabito* je vystavěna z podobných cihel jako její předchůdce *Benzína Dehtov*, nedokáže ale stejně účinně pracovat s momentem překvapení, humorem, napětím, strukturou vyprávění ani s jeho atmosférou. Je totiž nabitá slepými patronami.¹⁰⁴ Po zhlédnutí filmu *Úhoři mají nabito*, musíme souhlasit s názorem Tomáše Seidla. Naopak je třeba vyzdvihnout rozhlasovou hru *Benzínu Dehtov*, jež má daleko větší spád, posluchači poskytne silný prožitek a zanechá v něm na rozdíl od filmu emocionální „stopu“.

¹⁰⁴ SEIDL, Tomáš. Cvičím, tedy jsem. Michálkův film o frustrovaných chlapech nikam nevede. *Aktuálně.cz* [online]. 2019, 20. 2. [cit. 2020-04-29]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/film/uhoři-mají-nabito-kaiser-hadek-michalek-film-recenze/r~6fd4f084350d11e9b9980cc47ab5f122/>

5. Komparace samostatné tvorby Petra Pýchy se společnou tvorbou s Jaroslavem Rudišem

Rozhlasovou tvorbu Petra Pýchy a Jaroslava Rudiše považujeme především za tragikomedie. Mezi leitmotivy jejich společných rozhlasových her patří hlavně téma nezralosti a postrádání smyslu skutečného života. Dále jsou v hrách důležité vztahy mezi lidmi různých věkových kategorií a skupin, od intelektuálů až po fanoušky rockové kapely. Celkově jsou postavy v hrách rozmanité, autoři se v každé hře snaží zobrazit jinou skupinu lidí a poukázat tak na jejich úhel pohledu a na jiné vnímání života. Postavy jsou často povoláním učitelé, autoři se na tom snaží poukázat, jak málo je toto povolání oceňováno.¹⁰⁵ Mužské postavy se převážně charakterizují již zmíněnou nevyspělostí. Oproti nim se ženských postav opěťovaně dotýká otázka problémů se vztahy v návaznosti na mužskou nevyzrálost.

Sami autoři také tvrdí, že jsou ovlivnění filmem 60. let: „Všechno vnímáme dost vizuálně, když píšeme, tak to vidíme jako filmy. [...] Vliv filmu na nás je asi patrný, a že vlastně už i u té první hry *Léto v Laponsku* bylo zřejmé, že máme rádi film, a že máme rádi film 60. let, že máme rádi třeba téma trapnosti tak, jak ho uměl natočit Forman, Passer nebo Papoušek a že se to promítalo do těch našich her [...] autentický jazyk, nějaká vizualita, téma trapnosti, ten vliv filmu 60. let je tam dost cítit.“¹⁰⁶

Dále je pro ně také typická snaha o dosažení autentického jazyka. Náležitě proto využívají vulgarismy a slangové výrazy. Snaží se vnímat své okolí a zachytit jeho mluvu: „Chodíme do sauny pravidelně a zjišťujeme, že to je skvělé prostředí, kde se dají poslouchat příběhy. [...] Pánové se tam rozpovídávají o politice, o sportu i o ženách a slyšíte tam spoustu příběhů. [...] Nejlepší věci a dialogy se dějí a jsou

¹⁰⁵ Vizte kapitolu 3.4 *Lidojedi*

¹⁰⁶ Trialogy B: Diskusní pořad Jakuba Kamberského. 21. *Trialogy B s Jaroslavem Rudišem a Petrem Pýchou* [online]. Praha 2, 2015 [cit. 2020-02-24]. Dostupné z: <https://trialogy.wordpress.com/2015/01/20/21-trialogy-b-s-jaroslavem-rudisem-a-petrem-nychou/>, 39:45'–40:57'.

kolem nás. A to vždycky říkal Zdeněk Svěrák, že ty nejlepší dialogy vždycky jsou někde kolem.“¹⁰⁷

Rudišovy a Pýchovy hry jsou příznačné tím, že se pokoušejí předat skrze hru určitou závažnější myšlenku, nejsou utvářené pouze za účelem pouze pobavit. A hry, ať už společné či samostatné Pýchovy, mají převážně otevřený konec. Necháávají zcela na posluchačích a jejich fantazii, jaký závěr si ze hry vyvodí. Často do svých her také situují prostředí, jež jim jsou blízká. Například jejich rodné město Lomnici nad Popelkou a její okolí.

Jak uvádí ve své knize *Autorské tváře v knižních zrcadlech* Andrea Králíková, pro literární tvorbu Jaroslava Rudiše jsou příznačné tři hlavní motivy, a to vlaky, němčina a punk.¹⁰⁸ Pokud se pokusíme vyhledat tato témata ve společné tvorbě s Petrem Pýchou, nalezneme je minimálně. Punk zastupuje například kapela Depeche Mode, jež se z počátku tímto stylem ubírala. Vlák je tematizován pouze ve hře *Strange Love*, přičemž je spojován především se smrtí postavy Gora. Pokud se jedná o němčinu či prvky spojené s německým jazykem, odpovídá tomu hra *Salcburský guláš*. Jak uvedl sám Rudiš v rozhovoru pro Trialogy B, byl jeho nápad vnést do hry spojitost rakouského města Salzburg neboli Solnohradu s myšlenkou přesoleného guláše.¹⁰⁹

Pokud srovnáme společná díla s vlastní Pýchovou tvorbou, dojdeme k závěru, že Petr Pýcha do společné tvorby přispěl primárně svým nově vytvořeným žánrem dramaloci, jemuž odpovídá společná rozhlasová hra *Podletí*. Dále přispěl do her svými literárními znalostmi, získanými z učitelské profese. Pozornému posluchači v rozhlasových hrách, ať už společných nebo samostatných Pýchových, neuniknou často vyskytující se informace o spisovatelích, jež mají hry obohatit a posluchačům předat i určitou zajímavost. Nejvíce Pýcha své odborné znalosti

¹⁰⁷ Tamtéž, 19:52'–21:25'.

¹⁰⁸ KRÁLÍKOVÁ, Andrea. *Autorské tváře v knižních zrcadlech: obrazy autorů současné české literatury v perspektivě kulturního transferu*. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2015, 251 s. ISBN 978-80-87855-25-6, str. 146.

¹⁰⁹ Trialogy B: Diskusní pořad Jakuba Kamberského. 21. *Trialogy B s Jaroslavem Rudišem a Petrem Pýchou* [online]. Praha 2, 2015 [cit. 2020-02-24]. Dostupné z: <https://trialogy.wordpress.com/2015/01/20/21-trialogy-b-s-jaroslavem-rudisem-a-petrem-nychou/>, 1:53:00'–1:53:12'.

využívá ve své rozhlasové hře *Víc než Paříž*, jež vykládá o spisovatelích a o dobříšském zámku jako o tehdejších Domovu spisovatelů. V *Benzíně Dehtov* přirovnává Ladislava Stroupežnického a jeho pokus o sebevraždu k postavě pana Týfy, jenž se pokusil, ač v jiné situaci, sebevraždu provést podobným způsobem jako Stroupežnický. Dále v této hře zmiňuje například i postavu Mirka Dušína z *Rychlých šípů*, který představuje kamarádství, čestnost a sebeobětování:¹¹⁰ „Zapomeň slovo pomoc, ty vole, žádný pomoc, žádná charita, Mirek Dušín, vole.“¹¹¹ Co se společných her týče, v rozhlasové hře *Salcburský guláš* je zmínka o Bohumilu Hrabalovi a postava Ladi ve hře cituje úryvek z díla *Tvrdohlavá žena* od Josefa Kajetána Tyla.

Jaroslav Rudiš v rozhovoru pro *Trialogy B* zmiňuje, že je Petr Pýcha skvělý editor, pomáhal mu s knihou *Grandhotel a Konec punku v Helsinkách*. Rudiš říká, že je Pýcha napojený na autora, ale zároveň má i odstup. Dovede tedy rozhlasovou hru zestručnit, což je mnohdy důležité.¹¹²

Jedním z rysů samostatné tvorby Petra Pýchy je opět velký důraz na práci s autentickým jazykem: „Miluju český jazyk a miluju ho právě v té jeho bohatosti a pestrosti. Já mám moc rád jazyk Komenského a Vančury, ale mám rád i ten jazyk, který slyším kolem sebe. [...] Baví mě ten jazyk poslouchat a rád ho potom používám ve svých hrách. [...] Moc se mi líbí autenticita, něco, co v poetice her mých nebo mých a Járy Rudiše je od počátku, že máme rádi, když je ten jazyk umazaný, trochu odřený a je to ten jazyk z hospody a ulice.“¹¹³

Mezi další rysy Pýchovy tvorby spadá i motiv překvapení, vyskytující se v každé jeho hře. V *Malé rybě* tomu odpovídá situace, kdy taxikář Roman zjišťuje, že unáší nesprávnou osobu. V rozhlasové hře *Víc než Paříž* je momentem překvapení

¹¹⁰ O Mirku Dušínovi je řeč ve chvíli, kdy má čtveřice z URNA pro lupiče Týfu provést operaci Musil, ale toto východisko je pro velitele URNA nepřijatelné.

¹¹¹ PÝCHA, Petr. *Benzína Dehtov* [rozhlasová hra]. ČRo 3 – Vltava, 11. 3. 2014, 43:45'.

¹¹² *Trialogy B*: Diskusní pořad Jakuba Kamberského. 21. *Trialogy B s Jaroslavem Rudišem a Petrem Pýchou* [online]. Praha 2, 2015 [cit. 2020-02-24]. Dostupné z: <https://trialogy.wordpress.com/2015/01/20/21-trialogy-b-s-jaroslavem-rudisem-a-petrem-pychou/>. 46:05'–47:47'.

¹¹³ SLÍVOVÁ, Hana. *Český rozhlas Vltava: Mám rád umazaný a odřený jazyk ulice, říká scénárista Petr Pýcha* [online]. ArtCafé, 2019 [cit. 2020-04-21]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/mam-rad-umazany-a-odreny-jazyk-ulice-rika-scenarista-petr-pycha-7899432>, 4:48'–5:47'.

to, že Jirka neočekávaně získává informace o svých kořenech. Hra *Benzína Dehtov* přináší motiv překvapení vícekrát. Poprvé na čerpací stanici, kde zrovna probíhá přepadení a URNA se do toho omylem zaplétá. Podruhé hra překvapuje posluchače neobvyklou reakcí ženské postavy Máji, která se spřátelí s člověkem, jenž ji přepadl a jehož i sama vyhledá. Posledním motivem překvapení je závěr hry, jež končí sebevraždou milionáře Musila.

Ze společných her, ale i samostatných Pýchových vyplouvají často na povrch otázky dotýkající se společenského systému a jeho žebříčku hodnot. Nejvíc zřejmé je toto téma ve společné rozhlasové hře *Lidojedi* a v samostatné hře Petra Pýchy *Malá ryba*. Ačkoli hra *Lidojedi* vznikla dříve než Pýchova *Malá ryba*, už tehdy jí prostupovala tatáž myšlenka jako v *Malé rybě*. Postavy z hry *Lidojedi*, tři učitelé z Mlsného Jacka, farář, bezdomovec, ale i ministrant, jsou totiž oproti Daliboru Šmejcovi a jeho bohatým kolegům jen „malé ryby“.

Lukáš Plaček v knize *Rozhlasová kritika a současné reflexe auditivní tvorby* komentuje popularnost rozhlasových her: „Česká republika má tradičně silný vztah k médiu rozhlasu, což lze přičíst prvorepublikové tradici[...] Co se týče zmíněných záznamů, například rozhlasových her, četeb na pokračování, dokumentů je situace poněkud problematická. Kvůli omezením, která vyplývají z autorského zákona, a kvůli dlouhodobé absenci kompletního legálního elektronického zdroje je u některých děl dostupnost na oficiálních webových stránkách omezená nebo žádná.“¹¹⁴ Rozhlasové hry v České republice nejsou tím pádem příliš vyhledávané. Tedy ani rozhlasové hry Petra Pýchy a Jaroslava Rudiše. Spíše než rozhlasové hry, jsou známé divadelní adaptace těchto her. Většina lidí, pokud se pohybuje v rozhlasové sféře, zná tak i rozhlasové hry těchto autorů především díky spisovateli Jaroslavu Rudišovi, samostatné hry Petra Pýchy proto zůstávají upozaděné, což následovně komentuje i Jakub Kamborský ve své recenzi *Malá ryba v automobilu* pro Týdeník Rozhlas 31/2014: „Mám z praxe vyzkoušeno, že když mezi občasnými posluchači Českého rozhlasu vyslovím jméno Petr Pýcha, leckdo tápe. Jakmile ale dodám, že je to ten, který psal v tandemu s Jaroslavem Rudišem, mnohým začne

¹¹⁴ HANÁČKOVÁ, Andrea. *Rozhlasová kritika a současné reflexe auditivní tvorby*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016, 260 s. Monografie. ISBN 978-80-244-4934-0, str. 182

svítat.“¹¹⁵ Kamberský také v knize *Rozhlasová kritika a současné reflexe auditivní tvorby* reaguje na situaci týkající se rozhlasové kritiky a her: „Cítím, že k rozhlasové kritice přistupujeme zcela seriózně a odpovědně. Máme však dost omezené prostředky k vyjadřování našich postojů. [...] Často si kladu otázku, co je příčinou tak malého zájmu.“¹¹⁶ Jakub Kamberský si nemyslí, že by příčinou byl rozvoj televize, filmu a internetu ani není na vině rozhlas, jelikož má hodně co nabídnout. „Problém je jinde: jednak v neochotě masových médií přinášet informace o zásadních rozhlasových počinech, jednak v rozhlasu samotném, který v době internetu takřka neomezených možností jako by stále pokulhával a odmítal svůj um prezentovat,“¹¹⁷ uvedl dále Kamberský. Tím se dostáváme k závěru, že v současné době, i přes kvalitní tvorbu, nemají rozhlasové hry početnou skupinu posluchačů a mizí v zapomnění téměř bez rezonance.

Petr Pýcha by se však do povědomí širšího okruhu posluchačů a diváků mohl dostat skrze své scénáře k filmům *Všechno bude* a *Úhoři mají nabito*.

¹¹⁵ KAMBERSKÝ, Jakub. Malá ryba v automobilu. *Panáček v říši mluveného slova* [online]. 2014 [cit. 2020-04-28]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/rozhlasove-hry/107456-mala-ryba-2014.html>

¹¹⁶ HANÁČKOVÁ, Andrea. *Rozhlasová kritika a současné reflexe auditivní tvorby*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016, 260 s. Monografie. ISBN 978-80-244-4934-0, str. 245

¹¹⁷ Tamtéž, str. 245

Závěr

Hlavním cílem předkládané bakalářské práce byla analýza a interpretace a kritické zhodnocení nejen společných rozhlasových her¹¹⁸ autorů Petra Pýchy a Jaroslava Rudiše, ale i her samostatně vytvořených Petrem Pýchou¹¹⁹.

Výsledky analýz a interpretací jednotlivých her také přinesly jejich přední motivy a myšlenky. Rozhlasová hra *Léto v Laponsku* představuje téma nezralosti a pomocí humoru znevažuje esoteriku. Hra *Strange Love* se též zabývá motivem nedospělosti, ale zdůrazňuje i myšlenku postrádání smyslu skutečného života, přičemž celá hra je primárně vytvořena za účelem představit formou soutěže skupinu Depeche Mode. Třetí společná hra, *Salcburský guláš* se zabývá hlavně myšlenkou vyrovnání se s totalitním režimem a vytanutím starých křivd na povrch. Ve hře je přítomné i téma odpuštění. Námět rozhlasové hry *Lidojedi* si pohrává s naprosto odlišným motivem, a to s kanibalstvím. Kanibalismus je však v této hře pouhým průvodním tématem. Celá hra je vystavěná na principu kontrastu a poukazuje na amorální společnost, jež je ovládaná touhou po penězích a moci, kvůli nimž je schopná zabít i člověka. Poslední společná rozhlasová hra *Podletí* je zajímavá především svým odlišným žánrem dramaloci. Tato hra představuje město Lomnici nad Popelkou moderní formou, doplněnou o reálné historické události.

Rozhlasové hry těchto autorů vždy skrývají více myšlenek, než se na první pohled může zdát. Z velké části mají otevřený konec a závěry již nechávají na posluchačově fantazii. O kvalitě těchto rozhlasových her v první řadě svědčí intenzita jejich myšlenek, dále převážně kladné ohlasy, ale i ocenění¹²⁰, jež autoři za tyto hry získali.

V práci se rovněž zabýváme komparací, srovnáváme tři původně divadelní hry, tedy *Léto v Laponsku*, *Strange Love* a *Salcburský guláš*, s jejich rozhlasovými adaptacemi. Díky tomu jsme zjistili, že se ve verzích pro rozhlas musely zkrátit či lehce pozměnit některé repliky, především aby byl dodržen maximální časový

¹¹⁸ *Léto v Laponsku*, *Strange Love*, *Salcburský guláš*, *Lidojedi* a *Podletí*

¹¹⁹ *Malá ryba*, *Víc než Paříž* a *Benzína Dehtov*

¹²⁰ Získali například Cenu Alfréda Radoka, Cenu Českého rozhlasu 3 – Vltava, Prix Italia nebo Prix Bohemia Radio.

limit¹²¹ stanovený rozhlasem. Vypuštění některých replik nicméně nepozměnilo hlavní vyznění hry.

Analyticko-interpretální rozbory jednotlivých rozhlasových her proběhly rovněž za účelem vymezení základních rysů tvorby Petra Pýchy, čehož bylo dosaženo opětovně komparací, v tomto případě ale jeho samostatných rozhlasových her se společnými hrami psanými v tandemu s Jaroslavem Rudišem. Mezi přední rysy tvorby Petra Pýchy řadíme především autentický jazyk, dosažený náležitým využitím nespisovného jazyka, vulgarismů a slangových výrazů. Jeho hry ale mají i vzdělávací charakter, jelikož jsou často prokládány reálnými informacemi o životech či díle spisovatelů. Tvorba Petra Pýchy je dále charakteristická novým rozhlasovým žánrem dramaloci¹²², v němž je klíčové zejména prostředí hry.

V případě samostatných her Petra Pýchy jsme došli k závěru, že převážnou část tvoří hry žánrově vymezené jako dramataloci. Například rozhlasová hra *Malá ryba* vychází z festivalového města Karlových Varů, zároveň je v ní opět poukázáno na neetické hodnoty společnosti. Tentýž žánr dále zastupuje rozhlasová hra *Víc než Paříž*, tentokrát z města Dobříše, kde sehrává důležitou roli dobříšský zámek, někdejší Domov spisovatelů. Poslední samostatnou hrou Petra Pýchy je *Benzína Dehtov*, jež skrze hlavní postavy pojímá život jako zábavu, která se ale postupem času vymyká kontrole. Znovu se zde také objevuje motiv nezralosti.

Závěrem této práce lze konstatovat, že kvality a přínos rozhlasové hry Jaroslava Rudiše a Petra Pýchy, ať už společných nebo Pýchových samostatných jsou ve velkém nepoměru s pozorností i zájmem publika. Zatímco odborná veřejnost alespoň do jisté míry tuto tvorbu registruje a oceňuje, ta odborná o ní nemá ke své škodě ani tušení. Ale to už je patrně současný úděl rozhlasových her, které do úzadí potlačují nová média se svými produkty. Pozitivní ale je, že i přes tento až agresivní nápor, zachovávají rozhlasové dramatice svou tvůrčí přízeň, ať už autoři známí, jako např. Jaroslav Rudiš, tak i méně známí, jako je tomu v případě Petra Pýchy.

¹²¹ Délka rozhlasové hry by neměla překročit hodinu.

¹²² Vysvětlení pojmu dramaloci v kapitole 1. Petr Pýcha

Příloha obsahuje rozhovor s Petrem Pýchou a Jaroslavem Rudišem o počátcích jejich tvorby a vzájemné spolupráci, který by měl doplnit poznatky a informace obsažené v práci samotné.

Anotace

Autor: Bímová Tereza

Název katedry a fakulty: Katedra bohemistiky, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Název bakalářské práce: Společná rozhlasová dramatika Petra Pýchy a Jaroslava Rudiše s přihlédnutím k samostatné tvorbě Petra Pýchy

Vedoucí práce: prof. PhDr. Lubomír Machala, CSc.

Počet znaků: 102 75

Počet příloh: 1

Počet titulů použité literatury: 52

Klíčová slova: Petr Pýcha, Jaroslav Rudiš, rozhlasová hra, dramaloci, tragikomedie, rozhovor

Anotace bakalářské práce:

Hlavním tématem této bakalářské práce je analýza a interpretace a kritické zhodnocení společných rozhlasových her Petra Pýchy a Jaroslava Rudiše, tedy her *Léto v Laponsku*, *Strange Love*, *Salcburský guláš*, *Lidojedi*, *Podletí*, ale i samostatných her Pýchových – *Malá ryba*, *Víc než Paříž* a *Benzína Dehtov*. Práce se dále zabývá komparací tří původně divadelních her s jejich rozhlasovými adaptacemi a vymezuje základní rysy rozhlasové tvorby Petra Pýchy. Zásadním přínosem do rozhlasové tvorby je Pýchův nový žánr, tzv. dramaloci, pro nějž je klíčové prostředí hry. Příloha práce obsahuje rozhovor s autory o počátcích jejich tvorby a o vzájemné spolupráci.

Resumé

The primary focus of this bachelor thesis is the analysis and interpretation of collaborative radio dramas by a pair of authors Petr Pýcha and Jaroslav Rudiš, and also of the non-collaborative radio dramas created by Petr Pýcha alone. Their collaboration began in 2006 with radio play *Léto v Laponsku*, followed by radio dramas *Strange Love*, *Salcburský guláš*, *Lidojedi* and *Podletí*. As of now, Petr Pýcha's non-collaborative radio dramas are *Malá ryba*, *Víc než Paříž* and *Benzína Dehtov*.

The radio dramas *Malá ryba*, *Více než Paříž* and *Podletí* were written to create a new genre, the so-called dramaloci, or „drama with genius loci“. Petr Pýcha, with the help of dramaturge Klára Novotná, was mainly involved in the creation of this new genre. These are a very short plays, in which the environment and the settings are the most important parts. The setting of the above mentioned dramas are Karlovy Vary, Dobříš and Lomnice nad Popelkou, respectively.

This thesis also briefly introduces the authors of these plays and their other works, which among others include film scripts. For example Pýcha's radio drama *Benzína Dehtov* was adapted into a film called *Úhoři mají nabito (Eel Squad)* by director Vladimír Michálek, for which the script was written by Petr Pýcha as well.

The focus of this thesis is also the comparison of free dramas originally written for theatre (*Léto v Laponsku*, *Strange Love* and *Salcburský guláš*) with their radio adaptations. By comparing those, we can see, that the dramas were slightly abridged for their radio broadcast, mostly because of the dedicated time limit. However, the original ideas of the dramas remain unchanged by this abridgement.

Further, we try to define the basic features of Petr Pýcha's works, which we achieve by comparing his radio dramas with those co-written with Jaroslav Rudiš. This thesis works with reviews of these plays, of which there is not many, mostly because of low popularity of radio dramas in general. This is also the last part of this thesis – focusing on the work of these two authors on Czech radio scene.

The appendix of this bachelor thesis contains an interview with Petr Pýcha and Jaroslav Rudiš about the beginnings of their work and their mutual cooperation, which was taken in order to complete the overall impression of their dramas.

Seznam literatury

1. HANÁČKOVÁ, Andrea. *Rozhlasová kritika a současné reflexe auditivní tvorby*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016, 260 s. Monografie. ISBN 978-80-244-4934-0.
2. KRÁLÍKOVÁ, Andrea. *Autorské tváře v knižních zrcadlech: obrazy autorů současné české literatury v perspektivě kulturního transferu*. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2015, 251 s. ISBN 978-80-87855-25-6.
3. PERKNER, Stanislav a Jan HYVNAR. *Řeč dramatu, 1: Divadlo a rozhlas*. Praha: Horizont, 1987. Dostupné také z: <https://kramerius5.nkp.cz/uuid/uuid:e6ba2820-aa1d-11e3-b74a-5ef3fc9ae867>
4. PÝCHA, Petr. Malé ryby. *Host*. Brno, 2015, **31**(1), 106–109.
5. PÝCHA, Petr; RUDIŠ, Jaroslav. *Salcburský guláš*. DILIA, Praha, 2010.
6. PÝCHA, Petr; RUDIŠ, Jaroslav. *Strange Love*. DILIA, Praha, 2007.
7. RUDIŠ, Jaroslav a Petr PÝCHA. *Léto v Laponsku: divadelní roadstory o dlouhé cestě na sever*. Praha: Labyrint, 2006. ISBN 80-85935-75-9

Rozhlasové hry:

1. PÝCHA, Petr. *Benzína Dehtov* [rozhlasová hra]. ČRo 3 - Vltava, 11. 3. 2014
2. PÝCHA, Petr. *Malá ryba* [rozhlasová hra]. ČRo 3 - Vltava, 4. 7. 2014
3. PÝCHA, Petr. *Víc než Paříž* In: Kabinet [rozhlasová hra]. ČRo 3 - Vltava, 29. 1. 2016
4. PÝCHA, Petr; RUDIŠ, Jaroslav. *Léto v Laponsku* [rozhlasová hra]. ČRo 3 - Vltava, 5. 12. 2006
5. PÝCHA, Petr; RUDIŠ, Jaroslav. *Salcburský guláš* [rozhlasová hra]. ČRo 3 - Vltava, 1. 10. 2009
6. PÝCHA, Petr; RUDIŠ, Jaroslav. *Strange Love* [rozhlasová hra]. ČRo 3 - Vltava, 9. 3. 2008
7. RUDIŠ, Jaroslav; PÝCHA, Petr. *Lidojedi* [rozhlasová hra]. Praha: Radioservis, c2012.
8. PÝCHA, Petr; RUDIŠ, Jaroslav. *Podletí* [rozhlasová hra]. ČRo 3 - Vltava, 15. 10. 2015
9. PÝCHA, Petr. *Malá ryba* [rozhlasová hra]. ČRo 3 - Vltava, 4. 7. 2014

Elektronické zdroje:

1. Český hudební slovník osob a institucí: Jiránek, František. *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno, 2016 [cit. 2020-03-05]. Dostupné z:

- https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=5858
2. Činoherní studio Ústí nad Labem: *Strange Love. I-DIVADLO.CZ* [online]. Thaleia [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/divadlo/cinoherni-studio/strange-love>
 3. HNILIČKA, Přemysl. Benzína Dehtov. *Panáček v říši mluveného slova* [online]. 2013, 31. 5. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/rozhlasove-hry/89304-benzina-dehtov-2013.html>
 4. HNILIČKA, Přemysl. Léto v Laponsku. *Panáček v říši mluveného slova* [online]. 2006 [cit. 2020-01-29]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/rozhlasove-hry/5993-leto-v-laponsku-2006.html>
 5. HNILIČKA, Přemysl. Lidojedi. *Panáček v říši mluveného slova* [online]. 2010, 1. 12. [cit. 2020-03-19]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/rozhlasove-hry/44216-lidojedi-2010.html>
 6. HNILIČKA, Přemysl. *Panáček v říši mluveného slova. Malá ryba (2014)* [online]. 2014 [cit. 2020-02-25]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/rozhlasove-hry/107456-mala-ryba-2014.html>
 7. HNILIČKA, Přemysl. *Panáček v říši mluveného slova. Salcburský guláš* [online]. 2009 [cit. 2020-03-07]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/rozhlasove-hry/24684-salcbursky-gulas-2009.html>
 8. HNILIČKA, Přemysl. Podletí. *Panáček v říši mluveného slova* [online]. 2015 [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/rozhlasove-hry/128437-podleti-2015.html>
 9. HNILIČKA, Přemysl. *Strange love. Panáček v říši mluveného slova* [online]. 2008, 2. 6. [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/rozhlasove-hry/10925-strange-love-2008.html>
 10. HNILIČKA, Přemysl. Více než Paříž. *Panáček v říši mluveného slova* [online]. 2016, 25. 1. [cit. 2020-03-21]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/rozhlasove-hry/133942-vic-nez-pariz-2016.html>
 11. Jaroslav Rudiš - Bio. *Jaroslav Rudiš* [online]. [cit. 2020-04-23]. Dostupné z: <http://rudis.cz/about/>
 12. Kafka Band: Ankunft / Příchod / Arrival. *Jaroslav Rudiš* [online]. 2013, 9. 10. [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://jaroslavrudis.wordpress.com/2013/10/09/kafka-band-ankunft-prichod-arrival-2/>
 13. MALÁ, Zuzana. Jaroslav Rudiš. *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. 2008, 5. 8. [cit. 2020-04-28]. Dostupné z:

<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1374&hl=rudi%C5%A1+>

14. NOVOTNÁ, Klára. Český rozhlas Vltava. *Petr Pýcha: Malá ryba. Ondřej Vetchý a Oldřich Kaiser v dramaloci z Karlových Varů* [online]. 2019 [cit. 2020-02-25]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/petr-pycha-mala-ryba-ondrej-vetchy-a-oldrich-kaiser-v-dramaloci-z-karlovych-varu-5024610>
15. NOVOTNÁ, Klára. Petr Pýcha: Víc než Paříž.: Dramaloci z Dobříše. *Český rozhlas Vltava* [online]. 2016, 9. 12. [cit. 2020-03-21]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/petr-pycha-vic-nez-pariz-dramaloci-z-dobrise-5012139>
16. Petr Pýcha a Jaroslav Rudiš: Podletí. *ČRo Dvojka* [online]. 2016 [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: <https://dvojka.rozhlas.cz/petr-pycha-a-jaroslav-rudis-podleti-7486985>
17. PŠENIČKOVÁ, Jana. Od psaní si odskočí rozmluvit zvon. Scénárista Úhořů vyhlíží Českého lva. *IDNES.cz/zpravodajství* [online]. 2019, 17. 3. [cit. 2020-04-17]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/liberec/zpravy/petr-pycha-scenar-scenarista-uhori-maji-nabito-vsechno-bude.A190315_161601_liberec-zpravy_jape
18. Pýcha, Petr. *DILIA* [online]. [cit. 2020-01-30]. Dostupné z: <http://www.dilia.cz/index.php/3d/item/119-pycha-petr>
19. Scéna pro současné umění. *Divadlo Archa* [online]. [cit. 2020-04-25]. Dostupné z: <https://www.divadloarcha.cz/cz/performance/detail/51>
20. Siegfried Unseld profesorem. *Humboldt-Universität zu Berlin* [online]. 2019, 14. 04. [cit. 2019-10-26]. Dostupné z: https://www.slawistik.hu-berlin.de/de/unseld-professor/info?set_language=de
21. SLÍVOVÁ, Hana. *Český rozhlas Vltava: Mám rád umazaný a odřený jazyk ulice, říká scénárista Petr Pýcha* [online]. ArtCafé, 2019 [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/mam-rad-umazany-a-odreny-jazyk-ulice-rika-scenarista-petr-pycha-7899432>
22. Trilogy B: Diskusní pořad Jakuba Kamberského. *21. Trilogy B s Jaroslavem Rudišem a Petrem Pýchou* [online]. Praha 2, 2015 [cit. 2020-02-24]. Dostupné z: <https://trialogy.wordpress.com/2015/01/20/21-trialogy-b-s-jaroslavem-rudisem-a-petrem-pychou/>
23. Tvůrčí skupina literárně-dramatické tvorby. Petr Pýcha: Benzína Dehtov. *Český rozhlas Vltava* [online]. 2014, 11. 3. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/petr-pycha-benzina-dehtov-5045112>
24. VELÍŠEK, Martin. O hororové komedii Lidojedi s Petrem Pýchou: ptá se Petr Šrámek. *Český rozhlas Vltava: Archivní rozhovor z roku 2011 s Petrem Pýchou* [online]. 2011 [cit. 2020-03-27]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/jaroslav-rudis-petr-pycha-lidojedi-hororova-komedie-5036610>

25. VRZÁK, Aleš. Český rozhlas Dvojka. *Jaroslav Rudiš, Petr Pýcha: Salcburský guláš* [online]. 2019, 28. 4. [cit. 2020-03-07]. Dostupné z: <https://dvojka.rozhlas.cz/jaroslav-rudis-petr-pycha-salcbursky-gulas-7800855>

Recenze:

1. ČRo Dvojka. Petr Pýcha a Jaroslav Rudiš: Podletí. *Český rozhlas Dvojka* [online]. 2016, 16. 10. [cit. 2020-04-28]. Dostupné z: <https://dvojka.rozhlas.cz/petr-pycha-a-jaroslav-rudis-podleti-7486985>
2. HNILIČKA, Přemysl. Je to náš gulášek. Tak si jej sněžme. *Panáček v říši mluveného slova* [online]. 2009, 2. 10. [cit. 2020-04-27]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/nazory-a-komentare/24683-je-to-nas-gulasek-tak-si-jej-snezme.html>
3. HNILIČKA, Přemysl. Panáček v říši mluveného slova. *Salcburský guláš* [online]. 2009 [cit. 2020-04-27]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/rozhlasove-hry/24684-salcbursky-gulas-2009.html>
4. KAMBERSKÝ, Jakub. Malá ryba v automobilu. *Panáček v říši mluveného slova* [online]. 2014 [cit. 2020-04-28]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/rozhlasove-hry/107456-mala-ryba-2014.html>
5. KOUKOLÍČKOVÁ, Lucie. Léto v Laponsku (divadelní roadstory. *Vaše Literatura* [online]. 2009, 2. 8. [cit. 2020-04-28]. Dostupné z: <https://www.vaseliteratura.cz/dejiny-literatury/315-leto-v-laponsku>
6. MACHALICKÁ, Jana. RECENZE: Zdravý lidský samec na gril v Ústí. *Lidovky* [online]. 2017, 7. 5. [cit. 2020-04-27]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/kultura/recenze-zdravy-lidsky-samec-na-gril-v-usti.A170505_122707_In_kultura_jto
7. MELICHAR, Dominik. Je libo člověčinu? *Divadelní noviny* [online]. 2017, 3. 4. [cit. 2020-04-27]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/pycha-rudis-lidojedi-recenze>
8. NĚMEC, Ivan. O podivných vztazích v podivné soutěži. *Týdeník Rozhlas* [online]. 2008 [cit. 2020-04-28]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/rozhlasove-hry/10925-strange-love-2008.html>
9. PETŘÍČKOVÁ, Renata. Lidojedi - syrová rozhlasová hra je odrazem dnešních dnů. *Vaše Literatura* [online]. 2012, 27. 4. [cit. 2020-04-27]. Dostupné z: <https://www.vaseliteratura.cz/pro-dospеле/2045-lidojedi>
10. Redaktor. Jaroslav Rudiš a Petr Pýcha: Léto v Laponsku. *Severské listy* [online]. 2006, 10. 6. [cit. 2020-04-28]. Dostupné z: <https://www.severskelisty.cz/knihy/knih0125.php>

11. SEIDL, Tomáš. Cvičím, tedy jsem. Michálkův film o frustrovaných chlapcích nikam nevede. *Aktuálně.cz* [online]. 2019, 20. 2. [cit. 2020-04-29]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/film/uhoři-maji-nabito-kaiser-hadek-michalek-film-recenze/r~6fd4f084350d11e9b9980cc47ab5f122/>

Příloha 1: Rozhovor s Petrem Pýchou a Jaroslavem Rudišem

Rozhovor s autory rozhlasových her, Petrem Pýchou a Jaroslavem Rudišem, probíhal emailovou formou v dubnu roku 2020. Autorům bylo položeno dvanáct otázek týkajících se vzniku a utváření jejich společné tvorby a také vzájemné spolupráce.

1. Kdy a jak došlo k tomu, že jste se rozhodli společně psát?

Petr Pýcha: My jsme se spolu pustili do psaní, když nám bylo osmnáct. Vlastně to bylo docela pozdě na to, jak dlouho jsme se znali. Bavila nás poetika divadla Sklep, začali jsme psát básničky. Ještě jsme netušili, že v české literatuře existuje tzv. trapná poezie a už jsme byli její součástí. Měli jsme pro ni i společný pseudonym Jára Pýcha. Ale ta chemie, která nám umožňovala něco spolu dělat, ta se tvořila od chvíle, co jsme se potkali na lomnické základní škole. A pak to trvalo ještě hodně let, než nás na Silvestra 2004 napadlo napsat naši první hru *Léto v Laponsku*. V létě následujícího roku byla hotová. O půl roku později jsme za ni dostali Cenu Alfréda Radoka a ještě ten rok ji natočil Český rozhlas. Tou dobou jsme už měli rozepsanou *Strange Love*. Naše spolupráce se najednou dostala do jiných otázek.

2. Jak dlouho Vám trvá vymyslet a napsat divadelní/rozhlasovou hru?

Petr Pýcha: Tohle nikdy dopředu nevíme. Jako by každá hra od nás chtěla něco jiného. Nejde jenom o čas, ale i o to, jestli máme být při psaní na jednom místě, nebo můžeme být každý jinde a můžeme hrát jen takový ping pong formou mailů. Třeba *Salcburský guláš* vznikl docela rychle, vymysleli jsme ho během jedné cesty vlakem do Uherského Hradiště, kam jsme jeli na zkoušku *Léta v Laponsku*. Vystupovali jsme v Hradišti na nádraží a měli jsme vymyšlené postavy, příběh, závěr i některé dialogy. Podobně to bylo s *Podletím*, které jsme vymysleli jeden večer v Lomnici u piva. Na druhou stranu klíč k *Lidojedům* jsme hledali několik měsíců, možná přes půl roku, a pak jsme se k nim ještě jednou vraceli, když jsme je

přepisovali z rozhlasového formátu pro Činoherní studio v Ústí. *Léto v Laponsku* byla také spíš vytrvalecká disciplína.

Jaroslav Rudiš: Já myslím, že nám to vlastně píše strašně rychle. Jen musíme ten příběh mít nachystaný a musí nás to bavit. Pak to sviští jako TGV z Paříže do Stuttgartu.

3. Co podle Vás musí mít každá rozhlasová hra?

Jaroslav Rudiš: Asi jako všechno ostatní psaní – dobré postavy, příběh, drama. Jen se to musí všechno natěsnat většinou do ani ne hodiny.

4. Jak probíhá proces psaní Vašich společných her? Máte třeba nějaký společný rituál, bez něhož se při psaní neobejdete?

Petr Pýcha: Rituál? Nevím. Je fajn se vidět, sejít se. Povídáme si, jsme v sauně, v hospodě, ve vlaku a nečekaně přijde nápad. Obvykle to v tu chvíli poznáme. Oba. Někde uvnitř se rozblikají zelené kontrolky. A vzápětí začnou přicházet první repliky, proměňujeme se ve své postavy a hrajeme sami pro sebe. Naše první hry jsme psali u mě doma v pracovně, v poslední době nejdřív o všem dlouho mluvíme a technické psaní – když to jinak nejde – vypadá jako vzájemné přeposílání a přepisování textu.

Jaroslav Rudiš: Já jsem nejraději, když můžeme psát spolu. Ale někdy to musí být i na dálku mezi Berlínem a Lomnicí. Ale nejraději píšu s Petrem v Lomnici u něj v pracovně. Ráno začneme, pak je oběd, pak se zase píšeme a pak se jde ven na pivo nebo do sauny nebo do sauny a na pivo.

5. Máte nějaký vzor, jenž je Vám při psaní inspirací?

Jaroslav Rudiš: Jaroslav Hašek, Bohumil Hrabal, Thomas Bernhard, Franz Kafka.

Petr Pýcha: To jsme na tom podobně. Zároveň musím zmínit i filmy. Uvědomuju si, jaký vliv na mě má jazyk filmů některých konkrétních scenáristů. Třeba ve své době v tom byla nepřekonatelná trojice Forman – Passer – Papoušek.

6. Co dle Vašeho názoru vnáší každý z Vás do společných her?

Jaroslav Rudiš: Těžko říct. Většinou se na sebe nějak napojíme a je to takový fotbálek.

7. Máte možnost si vybrat herecké obsazení do rozhlasové hry? Nebo to zůstává čistě na režisérovi?

Petr Pýcha: V některých případech už během psaní mají dokonce naše postavy hlasy konkrétních herců. Věřím, že se to do textu otiskuje. Protože když se pak ptáme režiséra, například Aleše Vrzáka, na koho jsme při psaní mysleli, velmi často to identifikuje. Výběr interpretů pak probíhá společně, v debatě ještě s dramaturgyní/dramaturgem. I když, a tak to prostě je, ten, kdo má poslední slovo, nejsme my. Každopádně máme tu zkušenost, že při obsazování herců do filmu, do divadelní hry nebo rozhlasové hry, se právě to poslední blíží naší představě nejvíc.

Jaroslav Rudiš: Ano, tak to je, ale já jsem třeba rád, že někdo přinese úplně jiný nápad, jak roli obsadit, a tím se to celé posune dál.

8. Jaké jsou pro Vás výhody a nevýhody rozhlasové hry oproti hře divadelní?

Jaroslav Rudiš: Mě někdy mrzí, že nás limituje stopáž, těch většinou cirká 55 minut. To je mimochodem stejné v Česku i v Německu, kde jsem se taky na pár rozhlasových hrách podílel. Dvě jsem napsal německy s mým kamarádem Martinem Beckerem. A podle mých dvou knih tam vznikly další dvě hry, naposledy *Národní třída* ve WDR v Kolíně nad Rýnem. Všechny se musely vejít do hodiny. Co mě těší, je možnost mít skutečně hvězdné obsazení.

Petr Pýcha: V poslední době spolupracujeme v ČRo s tvůrci, kteří nás už znají. Často s režisérem Alešem Vrzákem nebo dramaturgyní Klárou Novotnou. To, že se známe a rozumíme si, natáčení zjednodušuje.

9. Z původně divadelních her (*Strange Love, Salcburský guláš*) byly kvůli rozhlasové adaptaci vypuštěné či pozměněné části promluv postav, aby rozhlasová hra netrvala příliš dlouho. Mělo to i jiný důvod?

Petr Pýcha: Obvykle jde o ten případ, že dramaturg nebo dramaturgyně chtějí hru zdynamičnit, více jít po konfliktech. My ale často tíhneme k náladovým dialogům, které zdánlivě jen tak plynou, jen nenápadně něco prozrazují o postavách a o jejich situacích. Pro tuhle upovídanou poetiku jako by bylo jevišti vhodnějším prostorem.

Jaroslav Rudiš: A taky nás někdy s odstupem něco nového napadne, když si o tom povídáme u piva.

10. Je Vám známo už dopředu, jak se hra bude vyvíjet a jak skončí, nebo to vymýšlíte v průběhu psaní?

Jaroslav Rudiš: Máme většinou hotovou celkem podrobnou synopsi. Máme postavy, víme, jak to začne, kde se něco stane a jak to skončí. Tohle mimochodem potřebuju znát, i když píšu knížku. Ale vždycky vás u psaní něco napadne, co vás pak nese samo nějak dál. Ale jak to skončí, to je dobré vědět.

11. Probíhá natáčení rozhlasových her převážně v interiéru, či exteriéru?

Jaroslav Rudiš: Záleží na režisérovi. Aleš Vrzák rád pracuje v exteriéru, mně se to hodně líbí.

12. Chystáte do budoucna nějakou novou rozhlasovou hru?

Jaroslav Rudiš: Teď něco chystáme pro divadlo, ale je možné, že z toho vznikne i něco dalšího, třeba i rozhlasová hra.

Petr Pýcha: To se nám stává. Já dokončil scénář rozhlasové hry *Bulhar*. Bude ji natáčet právě Aleš Vrzák. Celá se odehrává během jednoho letního festáku a bude se točit v zahradách Českého rozhlasu.